

Meerjarenbeleidsplan

2022-2025

Museum
Kasteel Wijchen

MEERJARENBELEIDSPAN 2022-2025

Wijchen
Oktober 2021

Rylana Seelen
Directeur

(In alfabetische volgorde)

Marianne Bakker-Otten
Voorzitter

Mary Borst
Financiële administr.

Anne van den Bosch
Algemeen bestuurslid

Mirjam Bovenga
Projectassistent

Eric Graauwmans
Secretaris

Hans van Haeren
Algemeen bestuurslid

Judy Nijssen
Vrijwilligerscoördinator

Ben Teubner
Conservator

Ruud Weijling
Penningmeester

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD		5
1	MISSIE EN VISIE	8
1.1	Historische schets	8
1.2	Missie	9
1.3	Visie	9
1.4	Ambitie	9
1.4.1	Duidelijke positionering museum	9
1.4.2	Museumpresentatie en activiteiten	9
1.4.3	Communicatie en marketing	10
1.4.4	Interne organisatie	10
1.5	Doelstellingen	10
1.6	Richtlijnen en codes	11
1.6.1	ICOM	11
1.6.2	Ethische code voor musea	11
1.6.3	Governance Code Cultuur	12
1.6.4	Code Diversiteit & Inclusie	12
1.6.5	Fair Practice Code	12
1.6.6	Wet bestuur en toezicht rechtspersonen	12
2	TERUGBLIK MBP 2017-2020	14
2.1	Behaalde resultaten	14
2.1.1	Aantallen bezoekers	14
2.1.2	Verstevigen en professionaliseren van interne organisatie	14
2.1.3	Uitbouw en vernieuwen van museumeducatie voor scholen	14
2.1.4	Structurele samenwerking met andere Wijchense culturele en historische organisaties	15
2.1.5	Start renovatie, restauratie en herinrichting Kasteel Wijchen	15
2.1.6	Meer (commerciële) activiteiten waardoor de eigen inkomsten verhoogd zijn	15
2.1.7	Uitbreiding fte	16
3	KNELPUNTEN	18
3.1	Menskracht	18
3.1.1	Uitbreiding afdeling pr, marketing en communicatie	18
3.1.2	Uitbreiding afdeling collectie	18
3.1.3	Uitbreiding uren vrijwilligerscoördinator	19
3.2	Samenwerking binnen het kasteel	19
4	POSITIEBEPALING	21
4.1	Landelijke trends en ontwikkelingen	21
4.1.1	Technologische revolutie	21
4.1.2	Globalisering en de eigen cultuur	21
4.1.3	Individualisering en participatiesamenleving	21
4.1.4	Cultuurconsumptie: er is geen patroon	22
4.1.5	Musea openen hun depots	22
4.1.6	Toenemende belangstelling voor regionaal erfgoed	22
4.1.7	Politieke veranderingen en economische factoren	22
4.1.8	Verschuiving van media	23
4.1.9	Overige trends in cultuurbeleid	23
4.2	Omgevingsanalyse	23
4.2.1	Waar staat MKW?	23
4.2.2	Hoe ziet de omgeving eruit?	24
4.3	Richting komende jaren en strategische doelen	24
4.3.1	Toegankelijkheid en bereik	25

	4.3.2	Inkomsten intern	25
	4.3.3	Inkomsten extern	26
5		BELEIDSKEUZES OP HOOFDLIJNEN	28
	5.1	Bedrijfsvoering	28
	5.1.1	Huisvesting en veiligheid	28
	5.2	Personeel en organisatie	28
	5.2.1	Toekomstvisie	29
	5.2.2	Scholing en arbeidsomstandigheden	29
	5.2.3	Vrijwilligersbeleid	30
	5.3	Collectie	30
	5.4	Automatisering	32
	5.5	Verzekeringen	32
6		PUBLIEK	33
	6.1	Algemeen	34
	6.2	Activiteiten	34
	6.3	Presentatie van de collectie	35
	6.4	Tijdelijke tentoonstellingen	36
	6.5	Educatie	37
	6.6	Publicaties	37
	6.7	Taken op het gebied van gastvrijheid	38
	6.8	Marketing & public relations	38
7		PLANNING IN DE JAREN	39
	7.1	Planning tentoonstellingen 2022-2024	41
	7.2	Hoe ziet de toekomst er voor MKW uit?	
		Een middag in Museum Kasteel Wijchen over vijf jaar...	43
8		SAMENVATTING	45
BIJLAGE		KOSTENRAMING MUSEUM KASTEEL WIJCHEN	47

VOORWOORD

Museum Kasteel Wijchen (MKW) ontleent haar identiteit voor een belangrijk deel aan de bewuste keuze om de bewoningsgeschiedenis van de regio én Kasteel Wijchen in al zijn facetten te presenteren. Het museum dient als verhalenverteller en heeft als taak de historie van de regio op een bijzondere wijze te verbinden aan de wereld waarin wij leven.

Om op verschillende niveaus de presentaties van het museum te verbeteren, vindt er - naast een restauratie van Kasteel Wijchen - ook een herinrichting plaats (2020-2021). In december 2021 openen we de poorten voor het publiek.

Het doel van MKW is om groeimogelijkheden te creëren door een beter op de doelgroepen toegesneden aanbod van activiteiten en (permanente) tentoonstellingen te laten zien. De bezoeker en wat hij/zij in het kasteel verwacht te ervaren, is het uitgangspunt geweest bij het vernieuwde concept. Bezoekers willen de magie van het kasteel, zijn omgeving en de vroegere bewoners voelen, beleven en zich onder kunnen dompelen. Die ervaring moet ook diepte hebben en direct raken aan de historische werkelijkheid van het leven op het kasteel en van de mensen die in prehistorische tijden het gebied bevolkten. De unieke archeologische objecten worden gepresenteerd in een uitdagende tentoonstelling, gekoppeld aan een opgravingssite en een prehistorische boerderij. Daarnaast komen hedendaagse thema's aan bod, verbonden met oude tradities, culturele en maatschappelijke thema's.

Kunnen wij als museum uitgroeien tot een cultureel knooppunt van de regio? Zijn wij dan een museum waar iedereen zich welkom voelt en met plezier naar terugkomt? Die vragen hopen we de komende jaren positief te beantwoorden. Het kasteel als ontmoetingsplek voor bewoners, onderwijs, ondernemers en bedrijven. MKW moet toegankelijk zijn voor iedereen. Iedereen wordt gewaardeerd om wie hij of zij is - medewerkers, vrijwilligers én bezoekers - wordt gerespecteerd en gehoord en voelt zich er thuis. Een prachtig toekomstbeeld!

Ook moeten we niet voorbijgaan aan andere belangrijke kernwaarden: beheren en ontsluiten wij in de toekomst de collectie van de regio nog steeds naar behoren zodat deze bewaard blijft voor de toekomstige generaties? Het museum is de schatbewaarder van de gemeente, een veelomvattende en verantwoordelijke taak die veelal onzichtbaar wordt uitgevoerd.

De collectie levend houden, zorgen voor verbinding, koesteren van partners en goede relaties, leggen van nieuwe samenwerkingsverbanden. Ons blijven inzetten voor de regio: transparant en open de dialoog aangaan draagt bij aan verdraagzaamheid en betrokkenheid. De komende jaren willen we ons inzetten om genoemde ambities waar te maken. In dit plan verwoorden we hoe we deze visie gaan uitwerken.

In de afgelopen beleidsperiode hebben we ons ingezet voor een renovatie en restauratie van Kasteel Wijchen en een herinrichting van de museumpresentatie. De waardering voor het museum groeit enorm. Dat willen we graag vasthouden en omzetten in een groei naar bezoekersaantallen en daarmee een toeristische trekpleister zijn voor de regio. Om de omgeving toeristisch goed te kunnen bedienen, gaan we vanaf 2022 de samenwerking met Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN) aan: er wordt een Toeristisch Informatie Punt (TIP) gevestigd in het kasteel. We heten een twintigtal vrijwilligers van de voormalige VVV Wijchen welkom binnen onze organisatie en zullen samen de gehele regio toeristisch faciliteren.

Dit meerjarenbeleidsplan borduurt voort op het *MBP 2017-2020*. Alles wat de achterliggende jaren tot stand is gekomen - met name de renovatie en herinrichting in 2020-2021 - is een verdienste van alle betrokkenen. In de eerste plaats willen wij alle vrijwilligers voor hun inzet bedanken. Binnen verschillende werkgroepen zetten zij zich in voor het museum. Met gastvrijheid hoog in het vaandel zijn zij werkzaam voor- en achter de schermen. Hun loyaliteit en kunde en hun niet aflatende enthousiasme is onbetaalbaar. Uiteraard is dat ook van toepassing op de in dienst van de stichting zijnde medewerkers en het (onbezoldigde) bestuur.

In de tweede plaats bedanken wij de gemeente Wijchen voor haar betrokkenheid, financiële ondersteuning en expertise waar wij immer op kunnen bouwen. De renovatie van Kasteel Wijchen die we samen zijn aangegaan,

heeft inmiddels geleid tot een prachtig kasteel met het museum als middelpunt, waarop zowel het museum als de gemeente trots mogen zijn. Samen hebben we goud in handen voor de regio!

Tot slot: we hebben het nieuwe museum kunnen realiseren mede dankzij (financiële) ondersteuning van verschillende fondsen en onze Vriendenstichting. Een woord van dank aan hen is dan ook op zijn plaats. Positief samenwerken met deze partijen is eveneens van belang voor een succesvolle toekomst. Voor de regio en het museum.

De komende beleidsperiode hopen we op bezoek, belangstelling en waardering van het publiek. Dit vormt voor alle betrokkenen de drijfveer om van elk museumbezoek een feestje te maken waarin beleven, verrijken, inspireren en verbinden voorop staan. Nu, maar ook in de toekomst.

Marianne Bakker/Otten
Voorzitter

Rylana Seelen
Directeur

Wijchen, 14 oktober 2021

1

1 MISSIE EN VISIE

1.1 Historische schets

Museum Kasteel Wijchen is gevestigd in Kasteel Wijchen. De archeologische collectie is deels bijeengebracht door de heer F.J.G.H. Bloemen, de eigenaar van een kousenfabriek in Wijchen. In de loop der tijd is de archeologische collectie aangevuld met objecten van andere verzamelaars.

Gedurende dertig jaar was de collectie ondergebracht in het voormalige Koetshuis (gelegen naast het kasteel) van Kasteel Wijchen. In 1992 werd het kasteel gerenoveerd. De gemeenteraad greep dit aan om het kasteel te bestemmen als de plaats om de archeologische collectie te huisvesten. De zolder werd ingericht als museum in combinatie met een ruimte voor wisseltentoonstellingen rond beeldende kunst (aanvankelijk georganiseerd door de Stichting Culturele Raad Wijchen). Ook de protohistorische tuin, gelegen in de kasteeltuin, maakt onderdeel uit van het museum.

In de periode 2014-2019 bezochten gemiddeld 10.000 bezoekers per jaar het museum. Het personeelsbestand bedroeg in deze periode tussen de 1,3 en 1,55 fte. Veel objecten zijn gedocumenteerd en gefotografeerd. In 2007 is een *Beheerovereenkomst* afgesloten tussen de gemeente Wijchen en MKW. De gemeente verstrekt jaarlijks op declaratiebasis aan het museum een vergoeding bestemd voor onderhoud en conservering van de collectie, conform de beheerovereenkomst.

In het tweede en derde kwartaal van 2021 wordt het museum heringericht. Dit volgt op de grootscheepse restauratie en renovatie van Kasteel Wijchen (2020-2021). Het kasteel en de opstelling van de vaste collectie is de komende beleidsperiode geheel vernieuwd.

Vanwege de restauratie en renovatie van Kasteel Wijchen, is vanaf 1 april 2020 het museum en het kantoor in het kasteel gesloten en tijdelijk ondergebracht in een dependance, het Koetshuis. Mede ingegeven door de verplichte sluiting (Covid-19) is het museum vanaf november 2020 niet meer toegankelijk voor publiek.

MKW krijgt er vanaf 2022 een nieuw taak bij: het kasteel als Toeristisch Informatie Punt (TIP). Gesitueerd in de entreehal van het kasteel, kunnen bezoekers en toeristen bij de TIP terecht voor tips en activiteiten in en rond Wijchen. De gastheren en -vrouwen vertellen welke bezienswaardigheden het publiek echt gezien moet hebben en welke winkelstraatjes het bezoeken waard zijn. Tevens is er veel informatie te vinden voor de actievelingen: verschillende fiets- en wandelroutes helpen om de regio goed te verkennen. Het kasteel als poort voor de regio: inspiratie en informatie over cultuur, natuur en historie.

Op 27 december 2021 opent het vernieuwde museum en het TIP de poorten voor het publiek.

1.2 Missie

In 2012 hebben bestuur, staf en vrijwilligers van MKW uitgebreid stilgestaan bij de missie van het museum. Die toen vastgestelde missie blijft ook nu de leidraad. De missie zegt wat dit museum wil zijn of 'waar we voor gaan', wat we willen betekenen voor bezoekers, stakeholders, medewerkers en vrijwilligers of andere belanghebbenden én waarin we ons onderscheiden van andere musea.

Met de missie willen we inwoners vertellen waar ze vandaan komen en hoe dit in de toekomst van belang kan zijn voor de vorming van een eigen identiteit. Deze moet helpen bij het *vaststellen* van de identiteit van de regio en haar inwoners. Behalve dat de missie de basis is waaruit de strategie en de doelstellingen worden afgeleid, is het ook de leidraad voor handelen van bestuur, staf en vrijwilligers.

Museum Kasteel Wijchen bewaart het cultureel erfgoed van Wijchen en omgeving en maakt dit toegankelijk voor publiek om hen te verrijken, te inspireren, te verbinden en uit te dagen hun relatie tot de regio te verdiepen.

1.3 Visie

Hoe ziet MKW zich in de wereld van morgen? In welke richting dient het museum zich te ontwikkelen om de missie te kunnen realiseren? Wat wil het museum bereiken? Dit zijn allemaal essentiële vragen om de missie en visie te bepalen. Bij het vaststellen van de missie is uitgegaan van de essentie, ambitie, motivatie en het unieke karakter van MKW.

<i>Essentie:</i>	<i>MKW bewaart het cultureel erfgoed van Kasteel Wijchen, Wijchen en omgeving en maakt dit toegankelijk voor publiek.</i>
<i>Ambitie:</i>	<i>MKW is het inspirerende cultuurhistorisch en toeristisch centrum van Wijchen en omgeving, gevestigd in Kasteel Wijchen, en daagt het publiek uit tot verdieping.</i>
<i>Motivatie:</i>	<i>MKW heeft de overtuiging dat iedereen het unieke cultureel erfgoed van Kasteel Wijchen, Wijchen en omgeving wil zien en beleven, omdat dit bijdraagt aan persoonlijke en maatschappelijke identiteitsvorming en verbinding. Iedereen doet mee en voelt zich welkom.</i>
<i>Uniciteit:</i>	<i>Collectie en verhaal van permanente bewoning van Wijchen en omgeving en Kasteel Wijchen.</i>

1.4 Ambitie

MKW heeft de ambitie om het inspirerende cultuurhistorische centrum van Wijchen en omgeving te zijn. Dit heeft geleid tot onderstaande keuzes voor de toekomst van het museum. Op hoofdlijnen kiest MKW ervoor om zich verder te ontwikkelen op vier terreinen:

1.4.1 Duidelijke positionering museum

Het museum kiest voor een duidelijk historisch profiel. Archeologie, regionale geschiedenis en het bewoningsverhaal van het kasteel vormen de basis van het te vertellen verhaal, museumeducatie en beleving. Ook willen we een museum zijn voor iedereen: een veilige werk- en bezoeksplek, waar plaats is voor diversiteit en inclusiviteit.

1.4.2 Museumpresentatie en activiteiten

Belangrijke facetten hierin zijn het doelgroepgericht werken, de collectie centraal te laten staan en het inbrengen van persoonlijke elementen in de overdracht zodat de bezoeker zich kan identificeren met de regio met Kasteel Wijchen als middelpunt.

1.4.3 Communicatie en marketing

Middels communicatie en marketing wil MKW zich toeleggen op doelgroepen, een onderscheid maken in corporate en programmacommunicatie en zich (digitaal) blijven profileren, via bijvoorbeeld de website, (sociale) media en een digitale nieuwsbrief. Tevens willen we door middel van advertenties en persberichten in de gedrukte media onze doelgroepen blijven aanspreken en bereiken. Een samenwerking met MuseumTV in deze beleidsperiode moet zorgen voor landelijke exposure.

1.4.4 Interne organisatie

Het uitbouwen van kennis en expertise bij medewerkers en vrijwilligers en de wens het huidige aantal fte uit te breiden binnen enkele secties: collectie, publiek en presentatie en pr/marketing.

Het ambitieniveau zoals hier beschreven is hoog. MKW is als museum opgenomen in het Nederlands Museumregister,¹ lid van Coöperatie Erfgoed Gelderland en lid van Museumvereniging Nederland en zegt daarmee te willen staan voor een bepaald kwaliteitsniveau. Het museum voert de Museumkaart.

Deze ambitie en kwaliteit zijn alleen op de lange termijn vol te houden met een grote groep betrokken mensen en partijen die zich hiervoor willen inzetten. MKW zal een permanent oog voor de balans tussen ambitie en realiteit hebben en vraagt daarbij nadrukkelijk de steun van de gemeente Wijchen en de Provincie Gelderland.

1.5 Doelstellingen

MKW wil zijn positie in de Wijchense samenleving verder versterken en uitgroeien tot het cultuurhistorisch centrum op het gebied van erfgoed van Wijchen en omgeving. Het doel is te komen tot een toekomstbestendig museum. Hoe gaan we dit bereiken?

- Het reeds positieve draagvlak binnen de gemeente Wijchen en bij de Provincie Gelderland zal verder worden versterkt. Ook de relatie met de inwoners van de regio zal versterkt worden, met name door ze te blijven betrekken bij het inrichten van wissel- en thematentoonstellingen.
- Binnen de vaste presentatie komen vele aspecten van de Wijchense bewoningsgeschiedenis aan de orde, met een speciale plek voor het kasteel en haar bewoners. Dit is belangrijk om de bezoeker zich te laten identificeren met de regio en te stimuleren tot verdieping. De *Canon van Wijchen* door historicus de heer drs. W.A. Kattenberg, is als leidraad gebruikt voor de vernieuwde museumpresentatie, waarbij multimedia een belangrijke rol vervult.
- Na een reeks wisseltentoonstellingen te hebben gepresenteerd, zal ook de komende tijd hieraan worden gewerkt. Door het inzetten van lokale en actuele thema's kan MKW Wijchen en omgeving beter aan zich binden.
- Het communicatiebeleid wordt versterkt om meer bezoekers te trekken.
- De samenwerking met Stichting Vrienden Museum Kasteel Wijchen zal worden geïntensiveerd. Met name op het gebied van subsidie, fondsenwerving en het organiseren van activiteiten zal nauwer samengewerkt gaan worden.
- MKW wordt gezien als onmisbaar voor de culturele infrastructuur van Wijchen en levert een significante bijdrage om het niveau hiervan hoog te houden.

¹ Het Museumregister is een register van museale instellingen die aantoonbaar voldoen aan criteria voor een kwalitatief hoogwaardige invulling van de functies van een museum. Deze criteria zijn samengevat in de Museumnorm. <https://www.museumregisternederland.nl/Museumnorm> (augustus 2021).

1.6 Richtlijnen en codes

1.6.1 ICOM

MKW onderschrijft de ICOM-definitie van wat een museum is en doet en werkt volgens deze richtlijn.

“Een museum is een permanente instelling, niet gericht op het behalen van winst, toegankelijk voor publiek, die ten dienste staat van de samenleving en haar ontwikkeling. Een museum verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen van de mens en zijn omgeving, voor doeleinden van studie, educatie en genoeg.”²

De International Council of Museums (Internationale Raad van Musea), kortweg ICOM, is een internationale organisatie. ICOM is opgericht in 1946 en is een onafhankelijke niet-gouvernementele organisatie. Wel onderhoudt ICOM relaties met UNESCO, als één van de vier grote internationale koepelorganisaties op het gebied van cultuurhistorisch erfgoed.

ICOM beperkt zich in haar doelstellingen niet alleen tot het erfgoed dat in musea of particuliere collecties is opgenomen, maar richt zich ook op ander erfgoed, zowel natuurlijk als cultureel, zowel materieel als niet-materieel.

1.6.2 Ethische code voor musea

De Nederlandse vertaling van de ethische code opgesteld door ICOM is voorbereid door een kleine werkgroep en besproken in de Ethische Codecommissie voor Musea. Daarna is hij formeel goedgekeurd door de besturen van ICOM-Nederland en de Museumvereniging. De vertaling van de *Ethische Code voor Musea*³ is nu de basis voor de beroepsethiek van de museale sector in Nederland.

MKW hanteert de Ethische Code voor Musea als uitgangspunt van zijn handelen. Naast het toepassen van de Code, draagt het museum deze tevens intern uit aan vrijwilligers door hen jaarlijks hierover te informeren.

Musea zijn als collectief verantwoordelijk voor een zorgvuldige omgang met het erfgoed dat zij voor en namens de samenleving beheren. Bij goed bewaren, tentoonstellen en reguleren van museale collecties hoort ook het verantwoord afstoten van museale voorwerpen. Zo houden we de depots toekomstbestendig en houden we gezamenlijk zicht op de verschillende collecties. De *Leidraad Afstoten Museale Objecten* (LAMO) helpt daarbij en fungeert als een instrument voor zelfregulering. Het is een praktisch verlengstuk van de afstotingsparagraaf in de Ethische Code. Het geeft aan met welke aspecten een museum rekening dient te houden bij het opstellen van een afstotingsplan en hoe dat vervolgens moet worden uitgevoerd. In 2019 is de tekst van de *LAMO 2016* geactualiseerd en aangepast aan de inwerkingtreding van de Erfgoedwet. Deze actualisatie heeft geen procedurele gevolgen.

² Volgens de statuten van ICOM, opgesteld gedurende de eenentwintigste General Conference in Wenen, Oostenrijk, in 2007: <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/> (augustus 2021).

³ [http://www.ethischecodevoormusea.nl/Ethische%20Code%20voor%20Musea%202006%20\(ECM%20huisstijl\)%20DEF.pdf](http://www.ethischecodevoormusea.nl/Ethische%20Code%20voor%20Musea%202006%20(ECM%20huisstijl)%20DEF.pdf) (augustus 2021).

1.6.3 Governance Code Cultuur

Governance is de manier waarop een organisatie bestuur en toezicht inricht. De *Governance Code Cultuur* (GCC) helpt culturele organisaties om de gangbare standaarden voor goed bestuur en toezicht te volgen.

Het bestuur van MKW onderschrijft de GCC en licht hierna toe hoe deze wordt toegepast. Dit is te vinden op de museumwijchen.nl.

1.6.4 Code Diversiteit & Inclusie

De *Code Diversiteit & Inclusie* is een gedragscode van, voor en door de Nederlandse culturele en creatieve sector over diversiteit en inclusie. De code is een instrument van zelfregulering. Het doel van de code is dat de culturele en creatieve sector de brede diversiteit van de Nederlandse samenleving representeert. Een basisvereiste is dat de sector gelijkwaardig toegankelijk is voor iedereen: als maker, producent, werkende en publiek.

Het realiseren en optimaal benutten van diversiteit is te allen tijde maatwerk. Wel is van belang dat wordt voldaan aan een aantal randvoorwaarden, in veel onderzoeken ook wel de ‘kritische succesfactoren voor het slagen van diversiteitsbeleid’ genoemd. Deze kritische succesfactoren liggen ten grondslag aan de principes en bepalingen die samen de *Code Diversiteit & Inclusie* vormen. Een belangrijk uitgangspunt voor MKW is dat diversiteit geen doel op zich is, maar een middel om kwaliteitsverhoging en innovatie te bereiken.

MKW wil een afspiegeling zijn van de eigen omgeving en inspelen op de arbeidsmarkt. Om de doelgroep goed te bereiken en medewerkers en vrijwilligers een inclusieve werkomgeving te bieden, dient het museum in de toekomst meer te sturen op diversiteit en inclusie. Immers, in een inclusieve werkomgeving zijn mensen creatiever, effectiever en productiever. Diversiteitsmanagement omvat inzicht in leeftijd, sekse, etnische achtergrond, psychische en fysieke handicap, maar ook als het gaat om inzetten van de verschillen aan competenties en talenten.

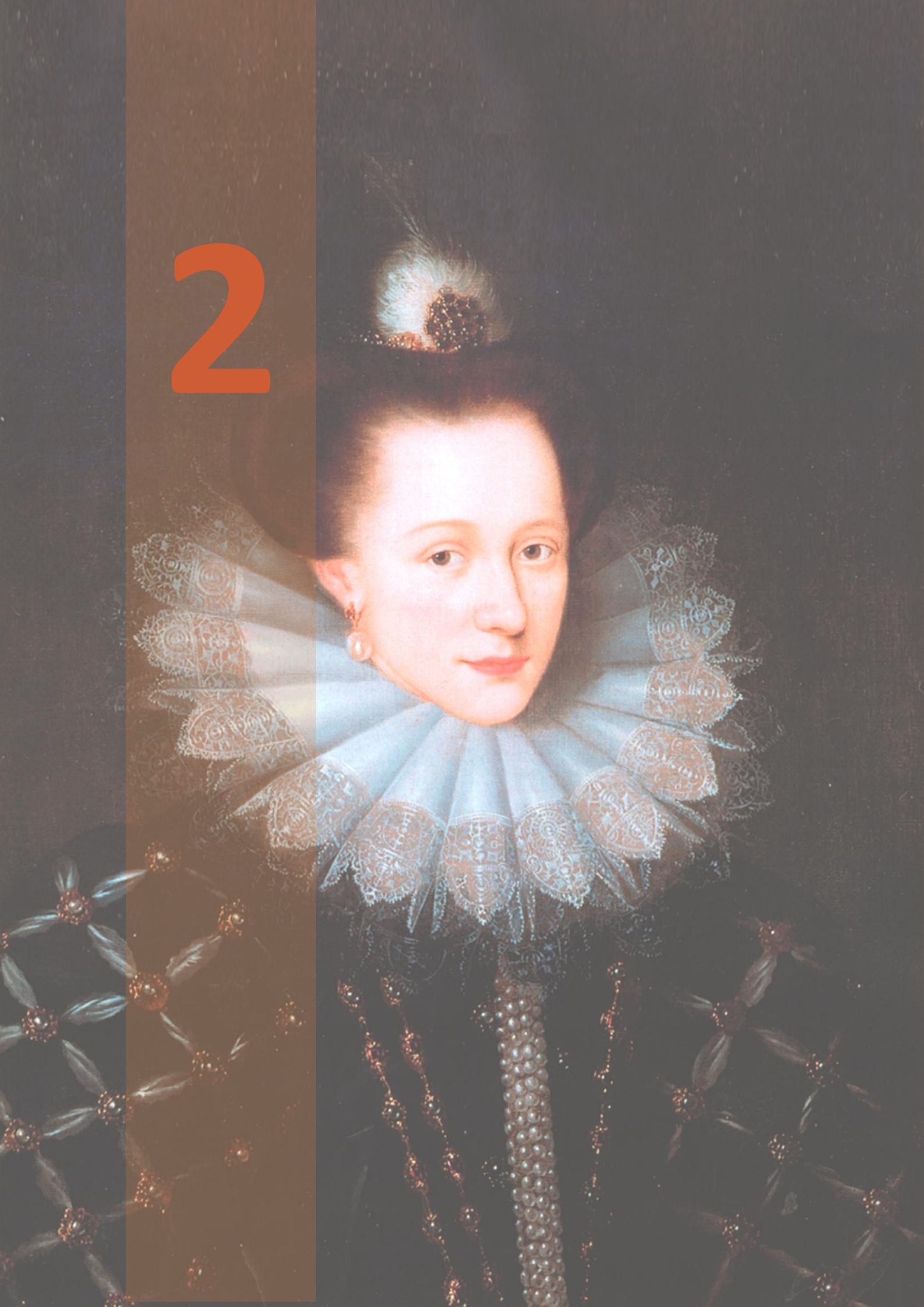
1.6.5 Fair Practice Code

De *Fair Practice Code* is een gedragscode voor ondernemen en werken in kunst, cultuur en creatieve industrie op basis van vijf kernwaarden: solidariteit, diversiteit, vertrouwen, duurzaamheid en transparantie. De code nodigt uit tot kritische reflectie en biedt een handreiking voor hoe de sector samen tot een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk komt. Hij functioneert als een paraplu voor regelingen en richtlijnen ter verbetering van het verdienvermogen en ontwikkelingsperspectieven voor werkenden in de culturele en creatieve sector. Ook spoort de code aan om deze, waar nog niet aanwezig, te ontwikkelen. MKW benadrukt het belang van deze code en leeft deze na.

1.6.6 Wet bestuur en toezicht rechtspersonen

Per 1 juli 2021 is de *Wet bestuur en toezicht rechtspersonen* (WBTR) ingegaan. De essentie van de nieuwe wet is het verbeteren van de kwaliteit van bestuur en toezicht en het stimuleren van professionalisering binnen stichtingen, verenigingen en coöperaties. MKW ziet toe op naleving van de WBTR binnen de eigen organisatie.

2

2 TERUGBLIK MBP 2017-2020

2.1 Behaalde resultaten

Het bestuur richt zich op het naleven van de kernwaarden van het museum en zijn collectie: het cultureel erfgoed van Wijchen en omgeving. Het ontsluiten van de collectie is een prominente taak binnen MKW.

Binnen de vorige beleidsperiode (2016-2020) zijn een aantal zaken opgepakt, zoals professionalisering van de organisatie, (digitale) toegankelijkheid van kasteel en collectie en bieden van actuele tentoonstellingen en dito programma. Dit zijn verstandige stappen gebleken en hierop zal worden voortgebouwd.

Het jaar 2021 is een overgangsjaar. Dit gehele jaar staat in teken van verbouwen, renoveren, restaureren en herinrichten. Ook de verplichte sluiting door Covid-19 heeft ervoor gezorgd dat de extra ingerichte tentoonstellingsruimte in het Koetshuis helaas niet toegankelijk bleek voor publiek. Het jaar 2021 is - in overleg met de gemeente Wijchen - gekoppeld aan *MBP 2017-2020*.

MKW sluit op basis van zijn meerjarenplannen, iedere vier jaar een *budgetovereenkomst* af met de gemeente Wijchen. Deze loopt gelijk met het meerjarenbeleidsplan en wordt jaarlijks geïndexeerd. Gemeentelijke subsidie is dan voor deze periode gewaarborgd. Dit betreft circa 60 tot 80% van de inkomsten van het museum. De *huurovereenkomst* is gekoppeld aan de *budgetovereenkomst*. De hoogte van de huur wordt vastgesteld aan de hand van de hoogte van de toegekende subsidie. Dit betreft een 'broekzak-vestzak' constructie. Voor deze beleidsperiode wordt de budget- en huurovereenkomst herzien.

2.1.1 Aantallen bezoekers

Over de periode 2017-2019 waren dit er jaarlijks circa 10.000. Het museumbezoek is gedurende deze jaren stabiel gebleven. In september 2019 is het museum verhuist naar het Koetshuis. Vanaf die tijd was de vaste collectie niet te bezoeken en heeft MKW minder bezoekers kunnen ontvangen. Vervolgens sloeg corona toe met een verplichte sluiting als gevolg: in 2020 heeft het museum slechts 2400 bezoekers ontvangen.

2.1.2 Verstevigen en professionaliseren van interne organisatie

De interne organisatie is afgelopen jaar verstevigd en geprofessionaliseerd. In maart 2020 is MKW in aanmerking gekomen voor een herijking in het Museumregister door Museumregister Nederland. Het doel van de museumregistratie is de kwaliteit van de Nederlandse musea te verzekeren door haar te toetsen en zichtbaar te maken. MKW is in 2021 opnieuw geregistreerd.

Om voor herijking in aanmerking te komen, heeft MKW alle beleidsplannen, procedures en werkwijzen, de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden benoemd en is er veel meer duidelijkheid gekomen binnen de organisatie. Alles is geactualiseerd en uitgebreid geaudit door het Museumregister.

De conclusie van het bestuur en de registratiecommissie Museumregister: *"Positieve voltooiing van de toetsing voor herijking van uw vermelding in het Museumregister."*

2.1.3 Uitbouw en vernieuwen van museumeducatie voor scholen

De museumlessen voor het basisonderwijs zijn aangepast en uitgebreid. Via [Cultuurknooppunt Wijchen-Beuningen](#), [museumwijchen.nl](#) en [Reizen in de Tijd](#) (Erfgoed Gelderland) zijn de lespakketten voor basisscholen te boeken. De deelname onder de basisscholen is momenteel 70%. Bovendien zijn ook het Maaswaal College (sinds 2012) en het Pro College Wijchen (sinds 2019) afnemers van educatieve pakketten.

2.1.4 Structurele samenwerking met andere Wijchense culturele en historische organisaties

Doordat er in het tentoonstellingsprogramma meer aandacht is voor lokale thema's en daarbij nadrukkelijk organisaties worden uitgenodigd om daaraan bij te dragen ontstaat er een nauwe en meer structurele samenwerking met andere (culturele) organisaties. Alle samenwerkingspartners zijn opgesomd per jaar in de jaarverslagen en jaarplannen.

2.1.5 Start renovatie, restauratie en herinrichting Kasteel Wijchen

De trots van Wijchen, het kasteel, is in 2020 en 2021 weer in ere hersteld (in opdracht van de gemeente Wijchen) en samen met andere beeldbepalende elementen in het centrum - De Oude Molen, de Antonius Abt-kerk, 't Laantje en enkele klassieke panden - hét historische visitekaartje van Wijchen. MKW zetelt in deze prachtige locatie met een grotendeels archeologische collectie. Binnen de herinrichting is er hard aan gewerkt om die collectie aansprekend te maken voor een breed publiek.

MKW wil zijn positie in de samenleving versterken en uitgroeien tot het cultuurhistorisch centrum op het gebied van erfgoed van Wijchen en omgeving. Daarom is er gekozen voor een niet-alledaags museumconcept, waarbij de relatie tussen het landschap met de historie van het kasteel op een prikkelende manier wordt gepresenteerd.

Het museum is stijlvol en tijdloos vormgegeven als ontdek- en beleefmuseum, waarin met name de vaste presentatie op de tweede verdieping en het souterrain een metamorfose hebben ondergaan. De 'magie' van het kasteel moet meer zijn werk gaan doen. De scenografie sluit daarmee aan op het karakter van het kasteel. Dit zorgt ervoor dat de vaste opstelling voortdurend interessant blijft, want bezoekers van een tijdelijke expositie worden verleid om ook telkens de vaste opstelling te gaan bekijken.

Voor het tot stand komen van de plannen hebben wij gebruik gemaakt van de inbreng en ideeën van onze vrijwilligers, externe partijen - onder leiding van MuseumMakers - en met de reacties van een flink aantal regiobewoners en organisaties.

De werkzaamheden in 2020-2021 betreffen drie onderwerpen:

1. De herinrichting van het museum (MKW);
2. Investerings in de beleving van het rijksmonument Kasteel Wijchen (MKW en gemeente Wijchen);
3. De noodzakelijke herstelactiviteiten aan het gebouw. De daadwerkelijke renovatie en restauratie (gemeente Wijchen en Provincie Gelderland).

De investering in beleving en herinrichting voor de herinrichting is gedaan door het museum en de bijdrage van verschillende fondsen tezamen. In 2020 is de fondsenwerving succesvol afgerond. Grote en kleine fondsen ondersteunen het bijzondere verhaal van Emilia van Nassau en het behoud en beleving van het kasteel als geheel.

2.1.6 Meer (commerciële) activiteiten waardoor de eigen inkomsten verhoogd zijn

Er worden activiteiten gerealiseerd vanuit de eigen verhaallijn (archeologie, regionale geschiedenis, het kasteel, protohistorische museumtuin 'De Tuun') en vanuit een commerciële insteek. Zo zijn er maandelijks open rondleidingen door het kasteel te volgen. Particulieren en bedrijven kunnen verschillende soorten activiteiten boeken en MKW biedt onder andere speurtochten, kinderfeestjes en een escape route aan.

Marketing en communicatie zijn essentieel voor publieks- en persbereik en daarmee stijgende bezoekersaantallen. Middels nieuwsbrieven, een halfjaarlijkse folder en de website worden activiteiten aangekondigd. Door de werkgroep activiteiten wordt er een jaarprogramma opgesteld. Activiteiten worden meer verbonden met de actualiteit en andere (grote) organisaties, zoals de Museumvereniging, Gelders Erfgoed, Stichting Open Monumentenweekend, gemeente Wijchen en de Provincie Gelderland.

In *MBP 2017-2020* is er een communicatieplan geschreven, zijn de folders en website vernieuwd en continueert de staf de zorg voor het onderhoud van sociale mediakanalen. Dit alles heeft gezorgd voor een versteviging van de positie van MKW in de regio.

2.1.7 Uitbreiding fte

MKW werkt met professionals en vrijwilligers. De omvang van het team van professionals is van 2017 tot 2021 gegroeid van 1,3 naar 1,55 fte.⁴ Tot de taken van de staf behoort kort samengevat het ontwikkelen en opstellen van beleid, het uitvoeren van de (financiële) administratie, het beheer en de presentatie van de collectie, het ontwerpen van de tentoonstellingen, het onderhouden van de contacten met de omgeving, het oplossen van de dagelijkse gang van zaken en het begeleiden en aansturen van de vrijwilligers.

Wat betreft wisseltentoonstellingen geniet het blijven werken met een externe tentoonstellingsmaker (projectleider) niet de voorkeur, gezien de tijdsinvestering van de staf in de werving hiervan en de onrust die regelmatig ontstaat op het gebied van samenwerking binnen de vrijwilligersgroep. Ook de hoge kosten die aan deze werkwijze verbonden zijn dwingen tot kritisch kijken. Een uitbreiding van minimaal 8 uur in de week (0,22 fte) binnen de staf is nodig voor fondsenwerving, waarborging van kwaliteit, continuïteit en communicatie met externen (bruikleenverkeer) voor het maken van tentoonstellingen. Deze urenuitbreiding is in 2017 komen te liggen bij de directeur. Dit zorgt voor stabiliteit onder de vrijwilligers die ondersteunen bij het maken van exposities én kan er kritischer gekeken worden naar de vaste collectie in samenwerking met de conservator. Het dienstverband van de directeur is met 0,22 fte uitgebreid, naar 0,89 fte.

⁴ 1 Fte is 36 uur, conform Museum cao: <https://www.museumvereniging.nl/museum-cao> (augustus 2021).

3

3 KNELPUNTEN

Ondanks het feit dat er veel is gerealiseerd blijven er een aantal knelpunten zichtbaar. Gezien de ambitie die uit de missie spreekt is er nog een weg te gaan om van de huidige toestand naar het toekomstige ideaal te komen. Het is goed om de knelpunten vast te stellen, die moeten worden opgeruimd. De belangrijkste knelpunten die de ontwikkeling belemmeren, bevinden zich op het terrein van de publiekstaken.

MKW heeft op dit moment het maximale uit de beschikbare middelen gehaald, waarbij ook moet worden gedacht aan een allerhoogste inzet van professionals en vrijwilligers.

Bij continuering van de huidige situatie is geen verdere groei en innovatie mogelijk en is behoud van de huidige kwaliteit van dienstverlening een vraagteken. Vrijwilligers en bestuursleden zijn schaars en zijn niet vierentwintig uren inzetbaar. Daarnaast zijn er stijgende kosten. De toeristische markt wordt steeds veeleisender, waarin meespeelt dat MKW moet concurreren met andere culturele aanbieders in de regio.

3.1 Menskracht

Met name op de punten van pr, marketing en communicatie, het beheren en ontsluiten van de collectie, het opzetten van tentoonstellingen en de begeleiding van de vrijwilligers doet zich een tekort aan menskracht voelen.

Ook het werken met vrijwilligers staat onder druk. Het uitbreiden en professionaliseren van de activiteiten maakt aanwas onder en scholing van de vrijwilligers nodig. De ervaring leert dat het lastig is om voldoende mensen bereid te vinden om zich structureel en vaak ook nog eens op minder courante tijden (in de weekenden) in te zetten. MKW steunt al jaren op een vaste groep vrijwilligers, maar gezien de trends en ontwikkelingen in de samenleving zal continuering en uitbreiding van deze vrijwilligersgroep altijd een uitdaging blijven.

Het huidige aantal fte is ontoereikend om MKW op professionele wijze te runnen. Gezien de ambitie van MKW om uit te breiden en aanpassingen te verrichten, maar ook om te kunnen voldoen aan de eisen van derden en subsidiegevers, is er een uitbreiding van het huidige aantal fte nodig. Idealiter zouden dat de hieronder genoemde aanvullingen op de staf zijn:

3.1.1 Uitbreiding afdeling pr, marketing en communicatie

De huidige personele organisatie is te beperkt van opzet om een grotere bezoekersstroom en groei van de interne organisatie te verwezenlijken volgens de hierboven genoemde aanbevelingen. Uitbreiding van het aantal fte voor pr, marketing en communicatie is noodzakelijk. *Sales* speelt hierin ook een rol: er zal tijd gemaakt moeten worden voor boekingen en reserveringen. Binnen de financiële middelen moet gekeken worden naar een passende oplossing: uitbreiding van fte ligt voor de hand. Hierbij is een stijging naar minimaal 6 extra uur in de week wenselijk (0,17 fte). Ook de aanschaf van een efficiënt boekingssysteem kan tot de mogelijkheden behoren. Tevens zal er in de toekomst gekeken kunnen worden naar nauwere samenwerking met andere (regionale) musea op dit gebied. Een goede afstemming met de kasteelmanager is uiteraard een must.

Het uitbreiden van deze taken hangt samen met de stijging van het bezoekersaantal. De verwachting is dat dit de komende beleidsperiode gaat gebeuren.

3.1.2 Uitbreiding afdeling collectie

Het belang van het beheer en de ontsluiting van de collectie is evident. De collectie dient als primaire bron om kennis betreffende het regionale culturele erfgoed te verkrijgen en te bevorderen. Voorwerpen kunnen dan ook om twee redenen in de collectie worden opgenomen:

1. Allereerst is er een presentatiefunctie: voorwerpen worden geëxposeerd om de bezoeker een beeld te geven van de bewoningsgeschiedenis en de cultuur van Wijchen en omgeving en Kasteel Wijchen.
2. Minstens zo belangrijk echter is de documentatiefunctie: het museum bewaart voorwerpen die representatief zijn voor Wijchen, zodat deze bestudeerd kunnen worden en aan latere generaties kunnen worden overgeleverd. Om dit op een juiste wijze te kunnen doen (conserveren, restaureren en beheren), dienen de uren voor de conservator uitgebreid te worden.

Bij het aantrekken van een nieuwe junior conservator vanaf 1 januari 2022 zal het maken van tentoonstellingen en het doen van relevant onderzoek meegenomen worden binnen het takenpakket van de junior conservator. Ook ontsluiting van de collectie krijgt grotere aandacht. Deze uitbreiding betreft 0,22 fte binnen de staf. Na pensionering van de huidige conservator in juni 2022 zullen de vrijgekomen uren (0,11 fte) hier bijkomen.

3.1.3 Uitbreiding uren vrijwilligerscoördinator

Kasteel Wijchen wordt naast museum, ook een *Toeristisch Informatie Punt* (TIP). Bij de zogenaamde TIP-punten kunnen bezoekers en toeristen van de regio terecht met vragen over voorzieningen en overige toeristische informatie. VVV Wijchen - onderdeel van TVAN - heeft jarenlang het fysieke toeristische informatiepunt geëxploiteerd. Dit stopt per 1 november 2021. De gemeente Wijchen, TVAN en MKW hebben gekozen dit gastheerschap aan te bieden binnen Kasteel Wijchen.

MKW vindt het belangrijk dat er een plek is binnen de gemeente waar men met vragen over toerisme terecht kan. Vanaf december 2021 zijn een twintigtal vrijwilligers die voorheen werkzaam waren voor de VVV, toegevoegd aan de vrijwilligersgroep van MKW (werkgroep GHV).

De vrijwilligers zijn ingedeeld in werkgroepen. Het aansturen van de diverse werkgroepen verdient grote aandacht. Een bezoldigde vrijwilligersconservator (0,22 fte) vanaf 1 januari 2022 zal dit probleem deels aanpakken. De beoogde uren zijn echter niet toereikend. In de toekomst zal er kritisch gekeken moeten worden naar een urenuitbreiding en de taken van de vrijwilligerscoördinator.

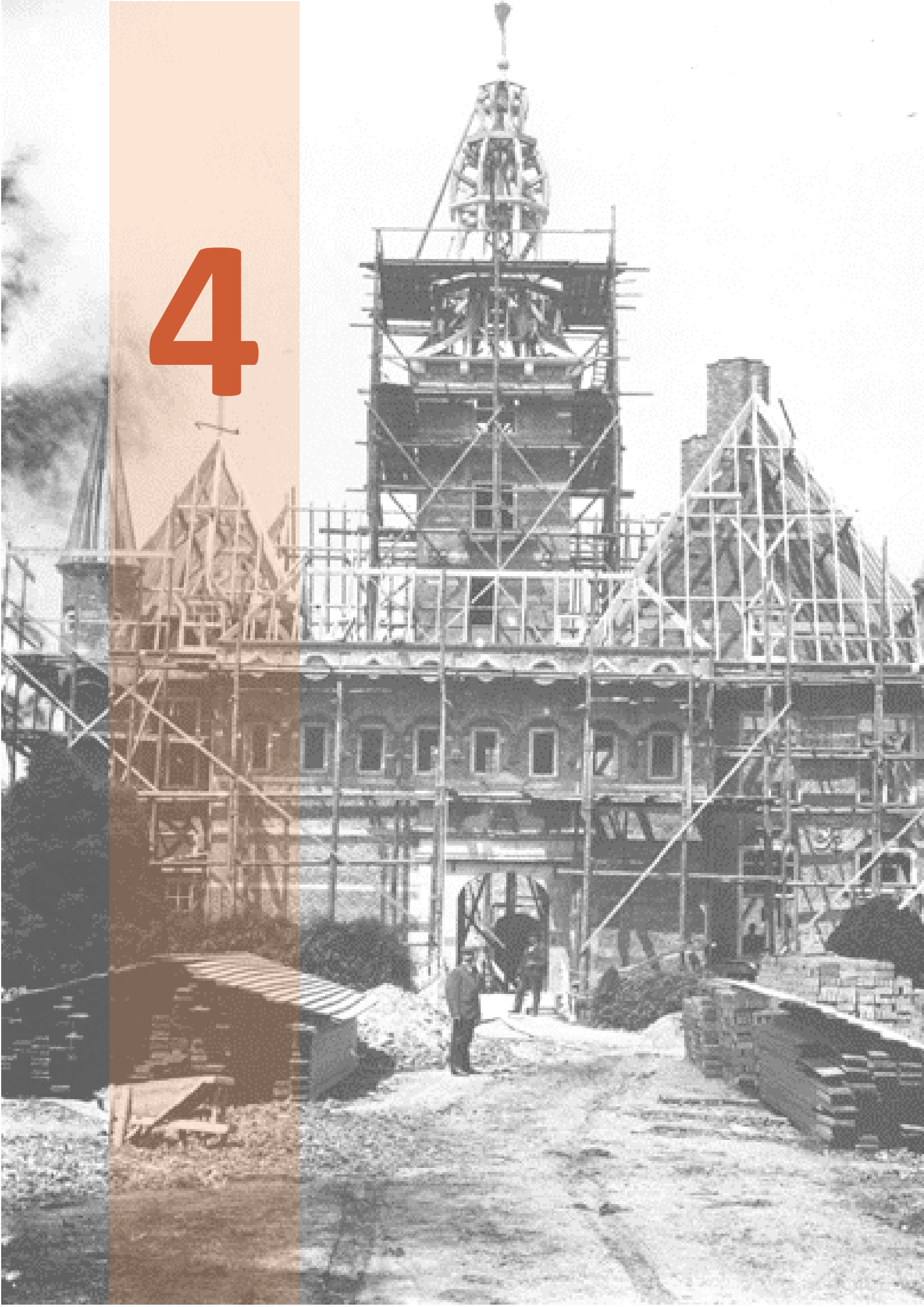
3.2 Samenwerking binnen het kasteel

Binnen Kasteel Wijchen wordt er nauw samengewerkt met meerdere partijen:

- Gemeente Wijchen: een kasteelmanager is verantwoordelijk voor de commerciële exploitatie en beheer van Kasteel Wijchen. Tevens wordt er samengewerkt met de afdeling facilitair en de afdeling burgerzaken (trouwambtenaren/BABS) van de gemeente.
- TVAN: beheert het TIP-punt gevestigd in het kasteel.
- Externe huurder: organisaties en bedrijven kunnen tegen betaling gebruik maken van ruimtes in het kasteel.

Als hoofdgebruiker van Kasteel Wijchen dient MKW nauw samen te werken met genoemde partijen. Tegengestelde belangen in exploitatie, beheer en gebruik van het kasteel kan soms leiden tot conflicten. Geven en nemen blijft belangrijk om deze samenwerking tot een succes te maken. De positieve kant is dat genoemde samenwerking de zichtbaarheid in de regio versterkt.

4

4 POSITIEBEPALING

MKW is iets van ons allen. Objecten en verhalen - getuigenissen uit het verleden - veelal vanuit particuliere initiatieven, worden al eeuwenlang verzameld in de regio en is nu publiek bezit. Het museum moet dit zorgvuldig beheren en voor een breed publiek toegankelijk maken. Hier en nu, maar ook voor de generaties die na ons komen: om steeds vanuit het verleden duiding te geven aan het heden en de toekomst. Om de toegankelijkheid, fysiek en digitaal, te verbeteren heeft het museum zijn positionering onder de loep genomen.

4.1 Landelijke trends en ontwikkelingen

Het is belangrijk dat musea een bijdrage leveren op tal van maatschappelijke terreinen. Zij zorgen voor verbinding, educatie, beleving en hebben natuurlijk ook een economische inbreng. In samenwerkingsverband met overheden, onderwijs, media en bedrijfsleven kunnen musea kansen benutten en verzilveren. Het museum vormt een maatschappelijk domein dat zich bevindt tussen particulier initiatief en afhankelijkheid van de overheid. Bovendien is er een groeiende relatie met de markt.

Inzicht in trends en ontwikkelingen is noodzakelijk voor de positionering van MKW. Wat zijn kansen en bedreigingen in de toekomst? Om hierachter te komen is het belangrijk te weten wat er nu speelt en gaat spelen in de maatschappij en de museale wereld in het bijzonder.

4.1.1 Technologische revolutie

Technologie en digitalisering zullen de komende jaren ons leven grootschalig beïnvloeden. Dit zorgt voor grote veranderingen (en wijvingen) in de samenleving. De impact van de (hight)tech en digitalisering zien we terug op elk denkbaar terrein:

- De rol van het internet zal zich sterk uitbreiden;
- Het onderwijs zal drastisch veranderen. Het 'hele leven blijven leren' wordt de norm;
- We gaan minder werken en krijgen meer vrije tijd;
- Mensen worden ouder. Er komen nog meer mensen met nog meer tijd;
- Daar waar technologie oprukt ontstaat als vanzelf een nieuwe vraag naar ethiek en moraal.

In de museumwereld vertaalt zich dit in het toepassen van *escape rooms*, *geocaching*, QR-code routes en dergelijke. We zien een combinatie van technologie, spel en contact binnen verschillende groepen.

4.1.2 Globalisering en de eigen cultuur

Mensen zijn wereldwijd meer dan ooit tevoren met elkaar verbonden. Er is voor iedereen een intensieve verbinding met de wereld, tegelijkertijd klopt die wereld steeds harder op onze deur.

Populisme en nationalisme nemen de laatste jaren een grote vlucht. De roep om de 'eigen' cultuur wordt groter. Tegelijkertijd is er ook de noodzaak om de cultuur van de minderheid een stem en ruimte te geven. Identiteit is een groot onderwerp vandaag de dag: wie zijn wij? Wie is de ander? De kunsten en de creatieve sector (inclusief media) spelen hierin een buitengewoon belangrijke en bepalende rol.

4.1.3 Individualisering en participatiesamenleving

De samenleving individualiseert enorm en stelt zich steeds onafhankelijker van de overheid op. Maar ook veeleisender. Als reactie groeit de overheid in dienst van haar veeleisende burgers. De bureaucratie neemt hierdoor flink toe. Het gevolg hiervan is dat mensen meer en meer zelf willen doen: de participatiesamenleving. Geholpen door de technologische mogelijkheden gaan steeds meer (vooral jongere) burgers het inderdaad zelf doen. Impliciet of expliciet vraagt de initiatiefnemende burger nog steeds wel om steun vanuit het collectief (de overheid). Musea kunnen hier een verbindende rol in spelen.

4.1.4 Cultuurconsumptie: er is geen patroon

Het gedrag van mensen is goed terug te zien in het patroon van de cultuurconsumptie. Dit gedrag lijkt steeds onvoorspelbaarder te worden. 'Hoge' en 'lage' kunst loopt meer en meer door elkaar. Een museummochtend wordt afgewisseld met een middagbezoekje aan een voetbalwedstrijd. We staan open voor alles, niet alleen voor kunst en cultuur. Het gevolg is dat publieksgroepen voortdurend veranderen van samenstelling. Daarmee wordt cultuurconsumptie een moment voor ontmoeting, beleving en verrijking. En dit moet vooral 'leuk' zijn.

Kleine en middelgrote musea die zich op de regio richten kunnen door dit zapedrag van de bezoeker in de problemen komen. Het bepalen van de doelgroep wordt steeds lastiger. Ook zijn de langetermijncosten niet altijd zichtbaar: de kosten voor onderzoek, voor collectiebeleid (aankopen en afstoten). Wijs is het om als museum niet blind te staren op *blockbusters*, maar vooral ook de achterkant van de museale taken - het beheer en behoud van het erfgoed - aandacht te geven.

4.1.5 Musea openen hun depots

Er is een internationale trend waarneembaar waarbij musea collecties uit de depots halen en delen met het publiek. Ook Nederlandse musea gaan mee in deze trend. Het ontsluiten van grotere delen van de collectie gebeurt op verschillende manieren:

- Reizende tentoonstellingen;
- Een aantrekkelijk en publiektoegankelijk depot;
- Satellietmusea;
- Een zaal buiten het museum;
- Uitleen: kunstwerken, of hele delen van de collectie worden voor langere periode uitgeleend.

Dit biedt kansen voor kleine musea. Aanhaken bij grotere (reizende) tentoonstellingen of bruikleenverkeer met grote musea wordt eenvoudiger.

4.1.6 Toenemende belangstelling voor regionaal erfgoed

Gelukkig lijkt de belangstelling voor regionaal erfgoed toe te nemen. Er is meer aandacht voor het lokale en het ambachtelijke dan in het verleden. Regionaal onderscheid is belangrijk.

Hoe onderscheidt MKW zich? De permanente bewoningsgeschiedenis van dit gebied en het kasteel zijn unieke elementen die zowel het museum als de regio op de kaart zetten. Dit biedt grote kansen voor projecten, samenwerkingsverbanden en verdienmogelijkheden, maar vergroot ook de druk op de collectie, de organisatie en het programma.

Het is onduidelijk welke kant het op gaat met deze trend. Het heeft er alle schijn van dat niet alle 'regio's' als regio's herkend en erkend worden en dat het profiel te weinig houvast biedt om beleid op te maken en gelden te verdelen.

4.1.7 Politieke veranderingen en economische factoren

De afgelopen regeringsjaren, kabinetswisselingen en corona hebben geleerd dat het museale beleid van de landelijke overheid een nogal onvoorspelbaar en grillig karakter heeft. De roep vanuit het rijk tot meer samenwerking en meer 'cultureel ondernemerschap' blijft onverminderd groot.

De economische (in)stabiliteit zowel binnen als buiten Nederland is ook van invloed op MKW. Dit uit zich niet alleen negatief op het gebied van de koopkracht en het consumptiegedrag, maar ook op de vraag en aanbod van medewerkers en vrijwilligers. Het aantal ouderen in Nederland neemt toe en ook de allochtone bevolkingsgroep groeit gestaag. Dit stelt MKW voor de uitdaging hoe het museum de deelname en betrokkenheid van deze groepen aan het culturele leven kan benutten en optimaliseren. Het creëert echter ook kansen voor MKW aangaande maatschappelijke participatie.

4.1.8 Verschuiving van media

In algemene zin besteden de klassieke media (radio, tv, krant en tijdschrift) minder aandacht aan kunst en cultuur. Tegelijkertijd worden vooral jongeren van totaal andere (sociale) media bedient.

Zeker de kleinere musea maken nog relatief weinig gebruik van deze nieuwe mediarealiteit. Sociale media worden vooral ingezet als marketinginstrument, maar worden nauwelijks benut voor het ontwikkelen en presenteren van de collectie. De inzet van de nieuwe media als tweede podium, waarvoor ook exposities en projecten ontwikkeld kunnen worden, blijft moeilijk voor kleinere culturele organisaties. Het is duur en vereist veel (tevens kostbare) expertise.

4.1.9 Overige trends in cultuurbeleid

Het besef neemt bij de overheid toe dat kunst en cultuur ondersteunde rollen kunnen spelen bij het realiseren van andere beleidsopgaven. De wereld waarin we leven verandert snel en de kunst en cultuursector moet mee veranderen om bij te blijven. Een veranderde bevolkingssamenstelling leidt tot andere (vormen van) cultuurconsumptie en andere smaakvoorkeuren. De overheid verwacht meer aanpassing van de sector aan de veranderde omstandigheden.

Verschillende kunstdisciplines zullen elkaar in allerlei vormen opzoeken en versterken. Het rijk komt vaker met subsidieregelingen die rekening houden met deze cross-disciplinaire projecten en moedigt deze aan. De verwachting is dat deze trend in de nabije toekomst wordt voortgezet.

Educatie is weer in. Vanuit de politiek wordt er gepleit voor meer cultuur op school. De cultuur- en erfgoededucatie is in de lift omdat het helpt iets te ontdekken over de eigen (Nederlandse) identiteit. Een museum zonder educatieprogramma is het laatste decennium ondenkbaar geworden. De verwachting is dat educatie een steeds grotere rol gaat spelen in de vaste programmering van musea.

4.2 Omgevingsanalyse

4.2.1 Waar staat MKW?

Durven kiezen is belangrijk voor de eigen positie van het museum. Er is gekozen voor een duidelijk historisch profiel, waarbij het kasteel en de collectie leidend is. Kunst kan daarbij het historisch profiel versterken en wordt als zodanig opgenomen binnen de wisseltentoonstellingen, maar niet binnen de vaste presentatie.

1. Verhalen over het kasteel - met een accent op de beroemdste bewoonster Emilia van Nassau;
2. *Story telling* over de regionale bewoningsgeschiedenis - met de archeologische collectie als middel;
3. Tentoonstellingen - met een *controlling idea* en aansluiting met de actualiteit;
4. *Tourist Information Point* (TIP) - versterken van de identiteit en toegankelijkheid van de regio.

MKW staat midden in de samenleving. Dit blijkt uit gesprekken met partners die de regionale bekendheid van het museum erkennen. De gemeente Wijchen beschouwt MKW als één van de 'grote drie' (samen met bibliotheek en theater) en bepalend binnen de regionale culturele infrastructuur. Het museum heeft dit verworven door naar buiten te treden in de media en het tentoonstellingsprogramma aan te passen aan de actualiteit en het historisch profiel van MKW, namelijk de regionale geschiedenis.

Ook de structurele samenwerking met partners - onder andere de gemeente Wijchen, Provincie Gelderland, wetenschappelijke instellingen, culturele partners, kastelen en buitenplaatsen, maatschappelijke en toeristische organisaties, ondernemers, het onderwijsveld, de media (lokaal en regionaal) en de Vrienden Museum Kasteel Wijchen - wijzen in de richting van die positie als cultuurhistorisch hart van de regio.

Moderne en hedendaagse kunst is een aparte tak van sport. MKW kiest er niet voor een kunstmuseum te zijn. Kanttekening hierbij is dat interdisciplinariteit in de toekomst belangrijker wordt en daarmee ook de scheidingslijn tussen moderne en hedendaagse kunst en een historische collectie steeds vager.

Van 2022 tot 2026 wordt in het Koetshuis stichting KunstKring Wijchen gevestigd. Deze organisatie verwezenlijkt op deze plek een Kunsthuis. KunstKring Wijchen is in 2015 gestart om kunst in Wijchen op de kaart te houden. De inzet is om laagdrempelige activiteiten over beeldende kunst te organiseren voor iedereen die daarin interesse heeft. Om kunstenaars de gelegenheid te geven hun werk te tonen worden er exposities en een jaarlijkse atelierroute georganiseerd. Daarnaast is de KunstKring initiatiefnemer van het Kunstcafé en *artist talks* rond exposities. Dit om kunstenaar en liefhebber met elkaar in contact te brengen. Om de belangstelling voor kunst in de regio Wijchen te stimuleren organiseren zij lezingen, presentaties en cursussen. Uiteraard zal MKW een structurele en nauwe samenwerking aangaan.

4.2.2 Hoe ziet de omgeving eruit?

Recreatie en toerisme spelen een grote rol voor de inwoners van Gelderland. Ongeveer 1 op de 16 Gelderse arbeidsplaatsen is te vinden in deze sector. Bezoekers en inwoners van de provincie besteden jaarlijks € 4,9 miljard (inclusief ruim € 2 miljard vaste- en vervoerskosten) aan dagrecreatieve vrijetijdsactiviteiten.⁵

Om Gelderland als toeristisch kwaliteitsproduct in de markt te behouden, is een gezonde spreiding in tijd en ruimte belangrijk. Niet alleen om de toerist en recreant met alle streken van Gelderland kennis te laten maken, maar ook in het kader van duurzame gebiedsontwikkeling en leefbaarheid. De drie Regio Bureaus voor Toerisme (Toerisme Bureau Rivierenland, Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen en Achterhoek Toerisme) geven gezamenlijk uitvoering aan de campagne *Gelderse Streken*.

Kasteel Wijchen maakt deel uit van de kastelencampagne *Macht en Pracht in de Gelderse streken*. Onderdeel van de landelijke NBTC-campagne *Macht en Pracht*. Komende beleidsperiode hopen we de vruchten hiervan te plukken.⁶

Het aanbod binnen de vrijetijdsbranche wordt steeds groter en daarmee ook de concurrentie. De verwachting is dat het publiek geamuseerd wil worden, maar wel met een educatief sausje. Beleving en gastvrijheid zullen binnen de museumsector dus steeds belangrijker worden. Eisen voor de kwaliteit van het (digitaal) presenteren van de collectie nemen toe.

Dit biedt kansen voor MKW: inspelen op de wens van het publiek. Permanent te willen leren lijkt een must geworden. Het museum is hiervoor het ideale middel. Het aangaan van de dialoog levert vruchtbare ideeën op aanjagende samenwerking en gezamenlijke visie op de culturele toekomst en infrastructuur van de regio. Belangrijke participanten zijn de Bibliotheek Wijchen, Historische Vereniging Tweestromenland, Theater 't Mozaïek, Kasteel Hernen, Cultuurknooppunt Wijchen-Beuningen, Wijchen= en de gemeente Wijchen. Gekeken wordt naar het organiseren van gezamenlijke activiteiten, een duidelijke koppeling maken tussen de organisaties onderling (ook naar buiten toe) en samenwerken bij aanvragen van fondsen en subsidies. Ook de Vrienden van Museum Kasteel Wijchen worden door MKW actief bij dit proces betrokken.

4.3 Richting komende jaren en strategische doelen

We leven in turbulente tijden. Dat betekent dat ook MKW zich moet blijven aanpassen. Wij willen een museum zijn die veranderingen signaleert en in staat is om nieuwe mogelijkheden tijdig te benutten. Het vergroten van het verdienvermogen is dan ook van essentieel belang. We willen de eigen inkomsten laten stijgen door museumbezoek te stimuleren: het aanbieden van arrangementen, kinderfeestjes, extra activiteiten, verkoop uit de winkel en horeca en (verhoging van) entreegelden.

De komende jaren is het belangrijk om de status van Kasteel Wijchen als erfgoedknooppunt van de regio uit te bouwen. Het museum speelt hierop in door zich te focussen op een aansprekende vaste presentatie en wisseltentoonstellingen. Randprogrammering, educatie en activiteiten - gericht op specifieke doelgroepen - zullen dit versterken. Diversiteit en inclusie spelen hierbinnen een belangrijke rol. Iedereen moet zich welkom voelen. In de doelstelling staat dit helder beschreven.

⁵ <https://www.gelderland.nl/vrijetijdsonderzoek> (augustus 2021).

⁶ <https://www.skbl.nl/macht-pracht-in-de-gelderse-streken/> (augustus 2021).

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de kernopdracht van het museum en de strategische doelen. De kernopdracht betreft de taken die continu moeten worden uitgevoerd en is geborgd in de dagelijkse gang van zaken (algemene museale taken, publiekszaken en bedrijfsvoering). Daarnaast ziet MKW het als kernopdracht om te blijven samenwerken met verschillende partijen en waar mogelijk bestaande samenwerking te intensiveren en uit te breiden. Verbinding met de regio zoeken en als verbinder van de regio optreden.

De strategische doelen geven richting en focus aan wat MKW wil bereiken. Ze zijn geformuleerd op basis van de missie, visie en kernwaarden van het museum, rekening houdend met externe invloeden en partners. MKW focust zich daarbij op drie strategische pijlers: toegankelijkheid, bereik en inkomsten. Laatstgenoemde komt tot uiting in een kwalitatief en efficiënt goed functionerende organisatie (intern) en door het werven van meer additionele inkomsten (extern).

4.3.1 Toegankelijkheid en bereik

MKW wil de collectie en het gebouw (kasteel) optimaal ontsluiten. Het voornaamste doel is om de collectie toegankelijk te maken voor zoveel mogelijk mensen. Dat wil zeggen dat niet alleen het kasteel en de tuinen fysiek toegankelijk zijn, maar ook de collectie en informatie daarover (digitaal).

Het gehele kasteel (op de toren na) is rolstoelvriendelijk. Liftten, dorpelvrije doorgangen, een verlaagde balie en hellingen zijn opgenomen binnen de vernieuwde routing. Ook hulphonden zijn toegestaan in het museum.

MKW wil in haar programmering toegankelijk zijn voor iedereen die nieuwsgierig is: multizintuiglijke rondleidingen en aanpassen van bestaande educatieve programma's voor specifieke doelgroepen en het inzetten van audiotours behoren tot de mogelijkheden. Een inclusief programma bieden is niet alleen maar toekomstbestendig, het is tevens een belangrijke maatschappelijke bijdrage.

Digitale toegankelijkheid en bereik is verder te vergroten doormiddel van een kwaliteits- en kwantiteitsimpuls met gebruikmaking van nieuwe technieken. Zo introduceert het museum het '[online museum](#)' (2020). Het onlinemuseum geeft toegang tot topstukken uit de vaste collectie met toelichting van de conservator. Daarnaast geven rondleiders korte virtuele rondleidingen door Kasteel Wijchen.

MKW heeft zijn collectie voor een groot deel beschreven en gefotografeerd. De volgende stap is om de collectie te ontsluiten voor publiek. Het betreft tenslotte het erfgoed van de inwoners van Wijchen en omgeving.

Het museum zal de komende beleidsperiode:

- De collectie op [museumwijchen.nl](#) en via sociale media ontsluiten;
- De collectie presenteren op digitale platforms, zoals Collectie Gelderland en Europeana, wat tevens bijdraagt aan de bekendheid van het museum bij een groter publiek;
- Mogelijkheden bieden om educatieve programma's te ontwikkelen waarin gebruik gemaakt wordt van de digitale collectie.

Om de infrastructuur van het museum optimaal vorm te geven is inspraak van de bewoners van de regio belangrijk. Bewoners hebben immers een sterke mening hoe het culturele klimaat in hun regio eruit dient te zien. MKW wil de bezoeker en niet-bezoeker bereiken: de dialoog aangaan met het publiek. Door lokale media in te zetten worden bewoners bij tentoonstellingen en activiteiten betrokken. In de toekomst kan gedacht worden aan het oprichten van een klankbordgroep en/of een gesprekstafel. Wellicht in samenspraak met gemeente en andere culturele partners. Heel Wijchen is er immers bij gebaat. Het resultaat hiervan is dat het museum sterker op de bezoeker en gebruiker toegespitste informatie kan verschaffen.

4.3.2 Inkomsten intern

Er is succes geboekt met de huidige koers (historisch profiel) en veel goodwill gecreëerd bij gemeente en bevolking. Een professionele organisatie die efficiënt ingericht is, werkt kostenbesparend en bevordert de kwaliteit. Groei van het museum betekent ook een groei van staf en vrijwilligers. Immers noodzakelijk om de dagelijkse gang van zaken (continuïteit) en de dienstverlening te kunnen waarborgen. Dit vereist een financiële investering vooraf, maar zal zich uit gaan betalen in de toekomst.

4.3.3 Inkomsten extern

Extern liggen er nog verschillende kansen, zoals het groeiend toerisme in de regio, de subsidies en vraag naar museumeducatie in het onderwijs en het intensiveren van samenwerking met derden (ook het bedrijfsleven). Daartegenover staan de externe bedreigingen: de vluchtigheid (en onvoorspelbaarheid) van de interesse van het publiek en de toenemende concurrentie in de vrijetijdsbranche.

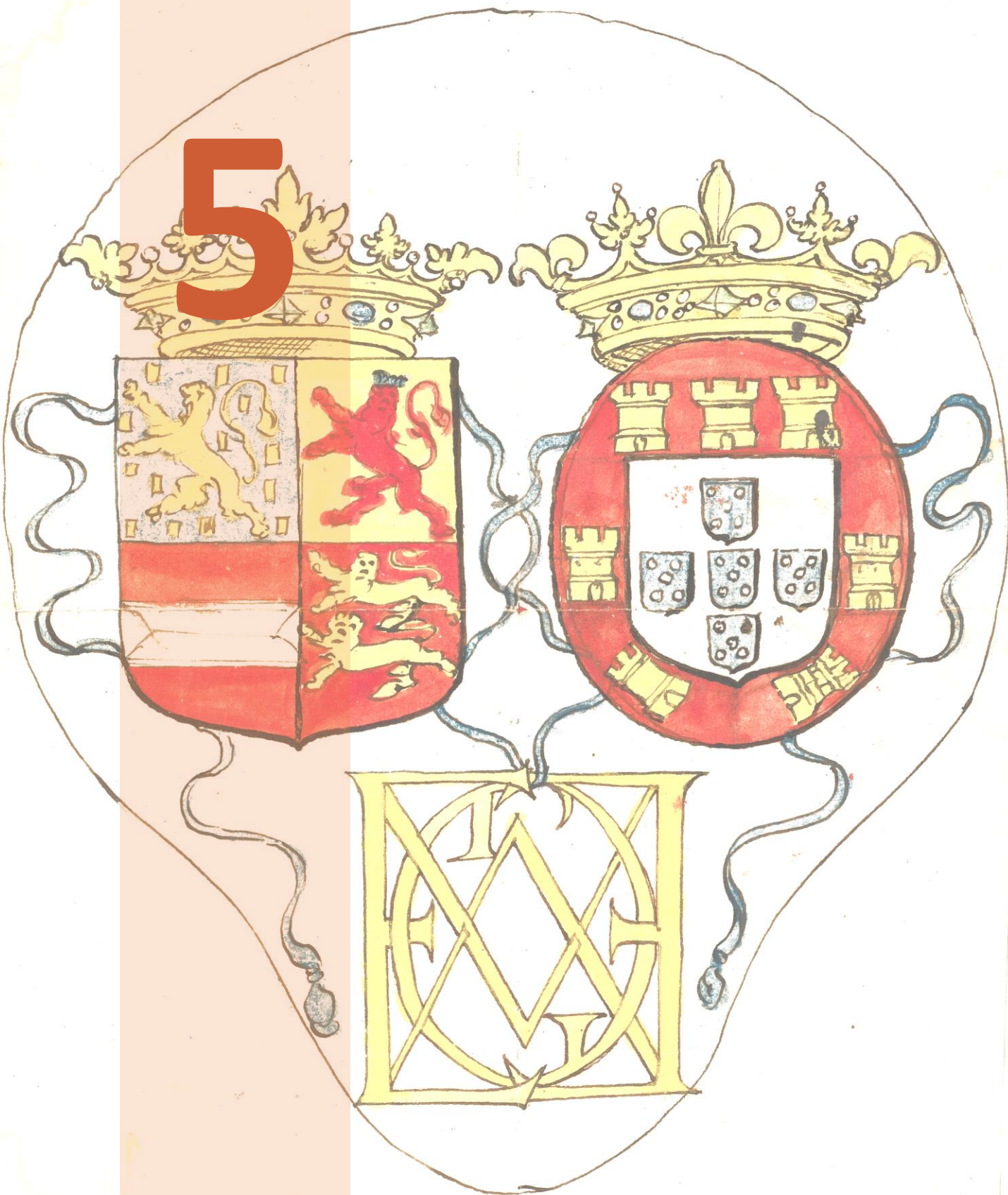
MKW wil meer additionele inkomsten werven, mede door het werken naar een verdienmodel en de verdere professionalisering van de fondsenwerving. Daarom gaat MKW kijken naar nieuwe verdienmodellen om de financiële positie te verstevigen en zo zijn ondernemende rol verder uit te bouwen.

In het kader hiervan ligt nadrukkelijk de focus op het verder professionaliseren en uitbreiden van de fondsenwerving, een rol die directie en bestuur op zich gaan nemen. In de komende beleidsperiode wil het museum gaan werken met een tiental vaste partners uit het bedrijfsleven. Door hen voor een aantal jaar te verbinden aan MKW is continuïteit van sponsoring gewaarborgd. Er wordt uitgegaan van een 'voort wat hoort wat' constructie en vanuit diverse pakketten zal gekeken worden wat het beste bij de partner past. Ook zal er 'op maat' gewerkt worden.

Ook particuliere partners worden benaderd. Hierin wordt samengewerkt met Vrienden Museum Kasteel Wijchen. Te denken valt aan crowdfundingprojecten onder de donateurs van de Vriendenstichting en hulp bij de aankoop van objecten voor de collectie.

Verder zal gekeken worden op welke vlakken het wenselijk is fondsen aan te schrijven om subsidiegelden te werven. Tentoonstellingen, restauratieprojecten, bijzondere aankopen, samenwerkingsprojecten op het gebied van erfgoed, publicaties, educatie en activiteiten lenen zich goed voor fondsenwerving.

5

5 BELEIDSKEUZES OP HOOFDLIJNEN

5.1 Bedrijfsvoering

In een museum vragen veel dagelijkse processen en tijdelijke projecten tegelijk om aandacht. De directeur zorgt voor het managen van de organisatie: het hebben van overzicht en het tijdig bij kunnen sturen of in kunnen grijpen. Om dat overzicht te houden helpt het om gestructureerd te werken op basis van beleidsplannen, jaarplannen en projectbegrotingen. Ondersteuning van de staf is belangrijk. De risico's moeten duidelijk zijn. Dit kan alleen als taken en processen goed in beeld worden gebracht.

Om meer grip op en toenemende doelmatigheid in de processen te realiseren, dient de basis op orde te zijn. Door het toepassen en inrichten van een AO/IC opereert het museum effectiever en efficiënter: processen zijn helder en de risico's worden beheerst. Dit is geen eenmalig traject, het maakt deel van de planning en controle cyclus van de organisatie.

5.1.1 Huisvesting en veiligheid

Het kasteel - waarin het museum is gehuisvest - is een rijksmonument en eigendom van de gemeente Wijchen. Het kasteel is met zijn lift en trappenhuis toegankelijk voor bezoekers. Ook de kelders zijn via een loopgoot en kleine liftjes toegankelijk gemaakt. Er is een invalidetoilet aanwezig. Alleen de toren is niet te betreden door minder valide bezoekers.

Veiligheid valt onder de verantwoordelijkheid van de verhuurder van het monument, de gemeente Wijchen. Uiteraard doen we er als MKW alles aan om de normen juist uit te voeren en zorgen we voor de benodigde hulpmiddelen om dit op een verantwoorde wijze te kunnen doen. Nauwe samenwerking en goede communicatie met de afdeling facilitair en de kasteelmanager is hierbij van groot belang.

De ruimtes van het museum zijn voorzien van bewakingscamera's, de gegevens daarvan worden gedurende 48 uur bewaard. Verder is het kasteel, inclusief het museum, voorzien van een brand- en inbraak alarm. Het bedrijf dat hiervoor verantwoordelijk is, is G4 Secure Monitoring. Dit alles gebeurt in samenspraak met de gemeente Wijchen.

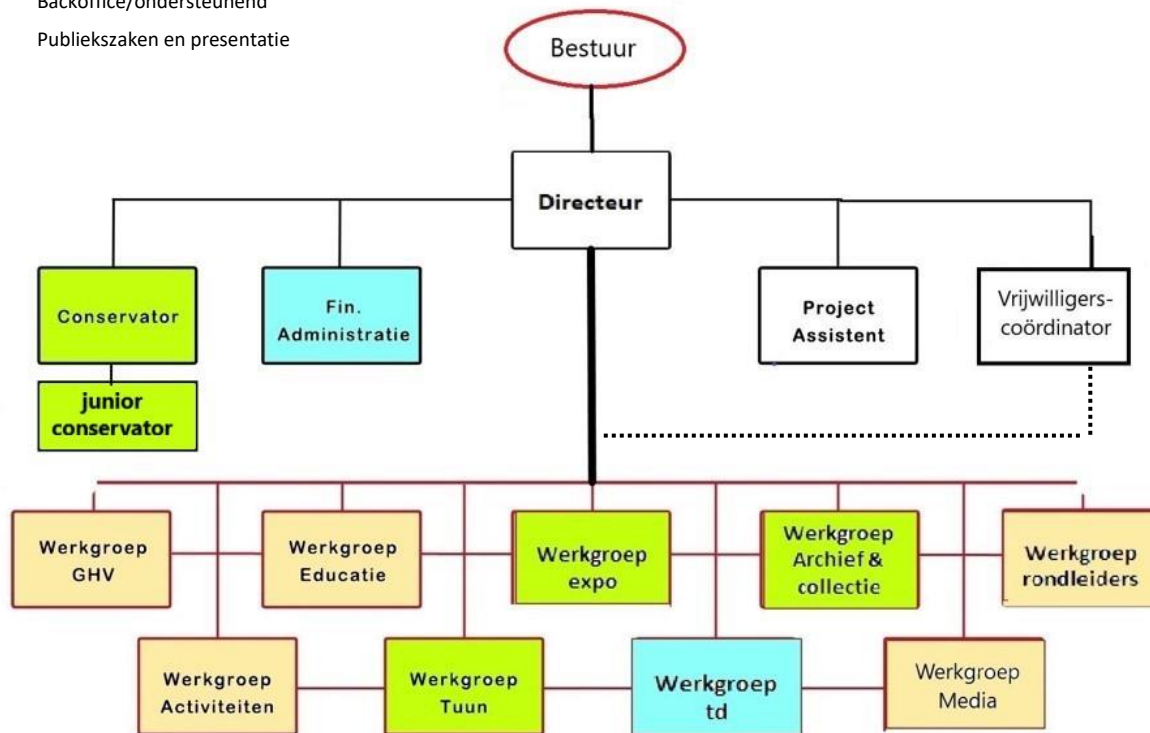
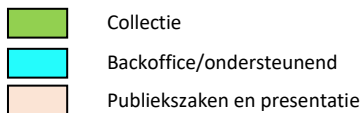
5.2 Personeel en organisatie

MKW is een stichting met het bestuur als hoogste orgaan. Het bestuur bestaat uit vijf of zes personen. MKW hanteert het bestuursmodel waarbinnen het streven is om met verschillende portefeuilles te werken.

Binnen de museumwereld krijgt goed bestuur steeds meer de aandacht. Men ziet in dat adequaat toezicht en transparantie belangrijk zijn voor het maatschappelijk verantwoord functioneren van professionele organisaties. Het bestuur van MKW volgt de zogenaamde *Governance Code Cultuur*. De Code omvat het gehele besturingsproces: beleid, uitvoering, toezicht en verantwoording.⁷

De dagelijkse leiding in het museum berust bij de directeur die vier medewerkers en ruim honderd vrijwilligers aanstuurt. Directie (0,89 fte) en staf (0,66 fte) zijn in dienst van de stichting. Het bestuur werkt onbezoldigd. De vrijwilligers zijn werkzaam in verschillende afdelingen en werkgroepen, opgedeeld in publiekszaken en presentatie, collectie en backoffice/ondersteunend.

⁷ <https://www.cultuur-ondernemen.nl/governance-code-cultuur/principe/introductie> (augustus 2021).

Bestuur en directeur zullen op zoek gaan naar wegen om het nijpende probleem van een te kleine staf aan te kunnen pakken. Groei in fte en aantal medewerkers is op korte termijn wenselijk binnen alle afdelingen.

5.2.1 Toekomstvisie

Bestuur en directie zullen in bijzondere mate blijven stilstaan bij haar eigen verantwoordelijkheid, taken en functioneren. In de toekomst kan gekozen worden om over te gaan op een raad van toezicht model. Die keuze tussen deze modellen zal ingegeven worden door de groei van de organisatie en wetgeving (WBTR).

5.2.2 Scholing en arbeidsomstandigheden

Op korte termijn kiest MKW voor een voortzetting van het huidige beleid. Ook wordt meer interactie en communicatie tussen de werkgroepen bevorderd. Meer overleg en samenwerking leidt tot meer inspiratie en ideeën. Dat leidt tot meer enthousiasme en inzet waardoor de kwaliteit van het product verhoogd wordt en uiteindelijk tot meer plezier en betrokkenheid bij de hele organisatie. Daarnaast kan iedereen zich concentreren op een echte kerntaak en zich daar ook meer in verdiepen, waardoor de deskundigheid van medewerkers en vrijwilligers vergroot wordt en iedereen uiteindelijk profiteert van elkaars expertise. Bovendien geeft het benoemen van taken en verantwoordelijkheden duidelijkheid aan alle betrokkenen.

MKW wil een veilige werkomgeving bieden waarin iedereen zich welkom voelt. Leidraad voor de organisatie is onder andere een personeelshandboek en een vrijwilligersbeleid. Een aantal keer per jaar worden er vergaderingen, excursies en een informeel samenzijn georganiseerd.

Bijscholing en trainingen worden waar nodig aangeboden aan bestuur, directie, staf en vrijwilligers. Deskundigheidsbevordering is een absolute noodzaak om iedereen mee te laten groeien met de veranderingen en uitdagingen.

MKW zal blijven inzetten op:

- Kennis van museumverhaal en collectie;
- Presentatie van collectie/inrichting van tentoonstellingen;
- Organisatie van activiteiten;
- Creatieve vertaalslag van idee naar activiteit;

- Communicatiebeleid;
- Ontsluiten van de collectie voor publiek.

Het traject van deskundigheidsbevordering omvat trainingen door externen (onder andere gastvrijheid, digitalisering, verlevendiging, marketing/pr), het kijken bij andere erfgoedinstellingen en musea en inhoudelijke bijscholing door zowel interne als externe betrokkenen.

MKW volgt in grote lijnen de museum cao. Afwijkingen staan apart benoemt in het door MKW opgestelde *personeelshandboek*. Met de museum cao behartigt de Museumvereniging de (werkgevers)belangen van de lidmusea. Hierin staan afspraken over arbeidsvoorwaarden zoals loon, toeslagen, werktijden en vakantiedagen. Ook zaken als scholing en pensioen worden vermeld.

5.2.3 Vrijwilligersbeleid

MKW is een vrijwilligersorganisatie pur sang en zou niet kunnen bestaan zonder de tomeloze inzet van deze actieve betrokken groep mensen. Dit maakt de organisatie ook kwetsbaar. Om deze kwetsbaarheid te minimaliseren heeft MKW de zorg en aandacht in de organisatie geborgd door een vrijwilligersbeleid. Deze is opgesteld vanuit zes stappen: beschrijven (van visie en taken), binnenhalen (werving en selectie), begeleiden, basisvoorwaarden, belonen en beëindigen (vertrek en afscheid). Het vrijwilligersbeleid - opgesteld door de directie met ondersteuning van de vrijwilligerscoördinator - wordt uitgevoerd door staf en vrijwilligers.⁸

Zoals reeds aangegeven is een groei in fte en aantal medewerkers op korte termijn noodzakelijk. De komende beleidsperiode zal veel aandacht blijven uitgaan naar het vasthouden én werven van enthousiaste en bewaarde vrijwilligers.

5.3 Collectie

MKW is gevestigd in Kasteel Wijchen. De archeologische collectie is deels bijeengebracht door de heer F.J.G.H. Bloemen, de eigenaar van een kousenfabriek in Wijchen. In de loop der tijd is de archeologische collectie aangevuld met objecten van andere verzamelaars.

In 1992 werd Kasteel Wijchen door de gemeenteraad aangewezen als de plaats om de archeologische collectie te huisvesten. De zolder werd ingericht als museum. De protohistorische kasteeltuin 'De Tuun', maakt vanaf 1995 onderdeel uit van het museum. In het collectieplan wordt nader ingegaan op de achtergrond van de collectie.

De archeologische objecten zijn voor ongeveer 50% eigendom van de gemeente Wijchen. In 2007 is een *Beheerovereenkomst* afgesloten tussen de gemeente Wijchen en MKW. Circa 8% is momenteel afkomstig uit bruikleen van particulieren, Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie (AWN), Rijksdienst voor Cultuur en Erfgoed (RCE), Museum Het Valkhof (MHV), Rijksmuseum van Oudheden (RMO) en het Instituut Collectie Nederland (ICN). Een derde deel van de archeologische collectie is eigendom van MKW dankzij schenkingen of aankoop. De collecties regionale geschiedenis, de botanische verzameling en de collectie moderne en hedendaagse kunst (bestaande uit schenkingen van kunstenaars die in het verleden geëxposeerd hebben) zijn eigendom van het museum.

De gemeente verstrekt jaarlijks op declaratiebasis aan het museum een vergoeding bestemd voor onderhoud en conservering van de collectie, conform de beheerovereenkomst. Het museum vormt hiervoor een bestemmingsreserve. Jaarlijkse onder- en overschrijdingen op de post zullen verrekend worden met deze reserve. Voorzienne uitgaven die volgens de planning de bestemmingsreserve te boven gaan, moeten tijdig bij het indienen van de jaarlijkse begroting door het museum kenbaar worden gemaakt aan de gemeente. Het bedrag voor 2022 is € 7.422 exclusief btw en wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de BRN-materieel.

De collectie wordt beheerd door de conservator, met als eindverantwoordelijke de directeur.

⁸ <https://www.cultuur-ondernemen.nl/governance-code-cultuur/principe/introductie> (augustus 2021).

Vier collecties vormen het hart van de museumpresentatie. Ze vormen de belangrijkste cultuurhistorische collectie van de regio Wijchen. Dit geeft het museum een belangrijke lokale en regionale taak, mede vanwege de archeologische waarde van de collectie. Het belang is zowel gelegen in de individuele objecten, als in de samenhang en breedte van de collectie. De (archeologische) collectie is zowel een middel voor de beleving, alsook het doel. De essentie van het museum om te bezoeken. Aan de hand van de collectie wordt het verhaal verteld. Het verhaal en de collectie zijn het uitgangspunt, al het andere is daarvan een afgeleide:

1. Het museum is de aangewezen plaats waar de bodemvondsten worden gepresenteerd, ook de bodemvondsten die worden opgegraven onder de hoede van de gemeente Wijchen. De collectie archeologie is dus zeer waardevol voor de regio van Wijchen. Sinds zijn ontstaan is de collectie meermaals uitgebreid door aankopen of schenkingen van particuliere verzamelaars en door uitbreiding van de gemeentelijke collectie bodemvondsten;
2. De collectie regionale geschiedenis presenteert het verhaal van Wijchen en omgeving vanaf de middeleeuwen. De nadruk ligt op de geschiedenis van de vijf kastelen die de gemeente rijk is. Deze collectie draagt dus essentieel bij aan het te vertellen verhaal van de bewoningsgeschiedenis van Wijchen en omgeving;
3. In de kasteeltuinen ligt museumtuin "De Tuin". Hierin herbergt MKW zijn botanische collectie. Deze bevat kruiden en gewassen die uniek zijn in Nederland.

MLW ontwikkelt veel activiteiten in het museum en kijkt over de eigen muren heen. Een deel van het cultureel erfgoed uit de regio Wijchen bevindt zich immers buiten het museum. Door ook buiten de eigen museumlocatie actief te zijn kan MKW het publieksbereik verhogen en de maatschappelijke impact optimaliseren. Het in 2020 gestarte 'Museum Online' is daar een goed voorbeeld van.

Juist bij historisch erfgoed is het materiele nauw verbonden met het immateriële: gebruiken, rituelen en tradities. Daarom rekent het museum ook immaterieel erfgoed tot zijn terrein, inclusief herinneringsverhalen. Deze komen met name in wisseltentoonstellingen aan bod.

Voor meer inzicht en informatie in en aangaande de collectie, zie [Collectieplan 2022-2025](#). Het collectieplan volgt dit *MBP 2022-2025*. In dit plan wordt, naast een beschrijving van MKW, een overzicht van de geschiedenis en de aard van de collectie gegeven. Ook de actuele situatie rond eigendom, beheer en registratie komt aan bod. Uiteraard wordt daarbij benoemd welke acties in dit kader verder moeten worden ondernomen. Tevens is er een CHV-plan (als onderdeel van het Collectieplan) opgesteld waarin de organisatie en procedures van de collectiehulpverlening omschreven staat. Voor elk type incident of calamiteit is er een aparte procedure. Ook training en scholing van medewerkers en vrijwilligers betreffende collectiehulpverlening komt hierin aan bod.

Het collectieplan verschaft informatie voor de subsidiegevers, gemeente Wijchen, het publiek, aanvragers van bruiklenen, erflaters en schenkers. Intern is het collectieplan bedoeld als leidraad voor de eigen medewerkers, als uitgangspunt voor de jaarplannen en handelen ten aanzien van de kerncollectie.

Met het collectieplan wil MKW inzicht verschaffen in:

- De samenstelling en betekenis van de museale collecties en de kwalitatieve analyse van de collecties met het oog op het collectieprofiel;
- De collectievorming middels het verzamel- en selectiebeleid;
- De regels die het museum hanteert ten aanzien van behoud en beheer en omgang met de collecties;
- Het beleid ten aanzien van de collectieregistratie en documentatie van de collecties;
- Het gebruik dat het museum maakt van de collecties;
- De plannen die het museum heeft ten aanzien van de collecties.

Het *Collectieplan 2022-2025* vormt samen met het *MBP 2022-2025* de basis voor het beleid van het museum.

5.4 Automatisering

MKW heeft de afgelopen budgetperiode geïnvesteerd in automatisering (hard- en software) ten behoeve van het ontvangen van de bezoekers, het beheer en ontsluiting van de collectie en de overige administratie. De ingeslagen weg wordt gecontinueerd, waarbij efficiency en flexibilisering afgezet tegen de beschikbare financiële middelen en de capaciteiten van de vrijwilligers leidend zullen zijn.

5.5 Verzekeringen

Zowel de vaste collectie als de wisselcollecties zijn verzekerd bij Gana Adviesgroep (WEGAS XL-verzekering) te Nijmegen. Ook de ziekteverzuimverzekering (Verzuimeconoom) en bestuursaansprakelijkheidsverzekering (Van Kampen Groep) lopen via Gana Adviesgroep.

Voor de vrijwilligers maakt MKW gebruik van een collectieve WA-verzekering bij de gemeente Wijchen.

6

6 PUBLIEK

6.1 Algemeen

Een aansprekende presentatie van de collectie begint natuurlijk bij het bepalen voor wie die presentatie aansprekend moet zijn. Want wat voor de historische kenner een ontzettend interessant onderwerp is, kan het toeristengezin waarschijnlijk moeilijk boeien. En waar de jongste museumbezoeker juist actie en interactie in een tentoonstelling verwacht, wil de ervaren museumbezoeker misschien wel passief gevoed worden met informatie of gewoon genieten van de tentoongestelde objecten. Het bepalen van de doelgroep is dus erg belangrijk.

De reguliere bezoeker van culturele instellingen in Nederland is 40 jaar en ouder, hoogopgeleid en over het algemeen woonachtig in wijken met beter gesitueerde huishoudens, zo blijkt uit postcodeonderzoek. In deze groep zit nog steeds de grootste groeipotentie. Een herkenbaar en aantrekkelijk inhoudelijk aanbod is voor het benutten daarvan minstens even belangrijk als de aanwezigheid van optimale flankerende voorzieningen. De traditionele media spelen in het bereiken van deze groep nog steeds een belangrijke rol. Het is belangrijk om bij tentoonstellingen informatie te bieden die aansluit bij de behoefte van deze bezoekersgroep.

MKW kiest ervoor een aantal doelgroepen extra te benaderen: ouderen (50-65) en senioren (65+), individueel en in groepsverband, (groot)ouders met kinderen (4 t/m 12 jaar) en leerlingen uit het primair en voortgezet onderwijs. Door deze keuze schept het museum de mogelijkheid om beleid, presentaties, activiteiten en communicatie specifiek in te zetten, waardoor het profiel van het museum duidelijker voor de doelgroep wordt, de inrichting en activiteiten aantrekkelijker en de toon en stijl meer aanspreekt.

Voor actuele openingstijden, zie de museumwijchen.nl. Voor groepsbezoek (waaronder scholen) gelden aangepaste openingstijden: in overleg kunnen zij dagelijks terecht.

6.2 Activiteiten

Het organiseren van kortlopende activiteiten heeft de beste kans om meer publiek te trekken. De laatste jaren is hier al op ingezet. De ervaring heeft geleerd dat beleavingsactiviteiten goed aanslaan en in de toekomst nog meer benadrukt mogen worden.

Voor actuele activiteiten kunnen bezoekers op de museumwijchen.nl terecht. Activiteiten worden toegespitst op de doelgroepen. Speurtochten, wandelingen, fietstochten, demonstraties, lezingen, *living history*, verhalen vertellen, themadagen, kinderfeestjes, workshops, theater, rondleidingen en proeverijen behoren tot de aangeboden activiteiten.

MKW zal met een herkenbaar en tegelijkertijd afwisselend jaarprogramma blijven werken. Dit geeft richting aan inhoud, publieksbereik, doelgroepbenadering en samenwerking met andere organisaties. Door te kiezen voor terugkerende activiteiten en twee exposities per jaar met een uitgebreid flankerend activiteitenprogramma, brengt MKW focus en structuur aan. Het maakt het ook mogelijk om ver vooruit te plannen en aan te haken bij themajaren, speciale gebeurtenissen en jubilea.

MKW kiest er nadrukkelijk voor om activiteiten vanuit de kernwaarden van het museum én de vraag vanuit publiek, het onderwijs en de erfgoedsector te organiseren. Hiermee heeft iedere activiteit een grote communicatiepotentie en kunnen doelgroepen gericht benaderd worden met publieks- en perscommunicatie.

Het eerste openingsjaar (2022) zal in het teken staan van de heropening van Kasteel Wijchen en Emilia van Nassau als de belangrijkste bewoonster.

MKW blijft een diversiteit aan activiteiten aanbieden die voor het grootste deel georganiseerd worden door medewerkers en vrijwilligers van het museum. Daarnaast gaat MKW ook nadrukkelijk op zoek naar samenwerking met andere regionale partijen en inwoners om samen activiteiten te organiseren. Bovendien wil het museum de betrokkenheid van ondernemers van Wijchen vergroten. We zullen meer activiteiten buiten de muren van het kasteel gaan organiseren, in samenwerking met lokale partijen (waaronder zorgaanbieders en scholen).

6.3 Presentatie van de collectie

De collectie van MKW is zijn grootste goed en bovendien bijzonder in Nederland. De collectie krijgt de centrale rol in de presentatie. Objecten gaan meestal pas leven als er een goed verhaal bij verteld of getoond wordt. Als dit gebeurt, kunnen zij zorgen voor een bijzondere ervaring. Voor emotie.

De kern van de presentatie van de collectie is de magie van het kasteel en zijn omgeving met zijn soms bijzondere historische bewoners voelbaar, beleefbaar en ervaarbaar te maken voor bezoekers. Een museumbezoek moet deels een 'theatrale ervaring' zijn; het kasteel is een podium waar de mensen die op enig moment in de geschiedenis aan het kasteel of het dorp verbonden waren, hun rol gaan spelen, zo mogelijk met rechtstreekse betrokkenheid van de bezoeker.

De museale objecten en de verschillende zalen in het kasteel zijn de rekvisieten en decors die de 'voorstelling' ondersteunen en diepte en kleur geven. Historische en gefingeerde mensen en dieren worden als 'schimmen' opgevoerd op allerlei plekken in het kasteel. Soms messcherp (zoals welbekende bewoners als Emilia van Nassau, Emanuel van Portugal, jonkvrouwe Andringa de Kempnaer en de familie Osy, van wie we de namen en achtergronden kennen) en soms onscherp (bediendes, dieren, historische figuren zonder bekende achtergrond).

Dit concept komt terug in alle onderdelen van de museumpresentatie en maakt Kasteel Wijchen toegankelijk voor publiek van kelder tot toren:

Museumzolder

- Het archeologische deel met de vitrines (museumzolder);
- Hierin komt het verhaal van de bewoning van de streek aan de hand van archeologische vondsten en andere artefacten/objecten naar voren;
- Tentoonstellingszalen voor wisselexposities;
- Periode: circa 5000 voor Christus tot 1800.

Toren

- Geschiedenis van het kasteel, met focus op landschappelijke omgeving en bouwgeschiedenis;
- Periode: circa 900 tot 1906.

Souterrain

- Focus ligt op de bewoners van het kasteel (kelder 1), de architectuur en bouwhistorie (kelder 2 en 3), de voormalige keuken van het kasteel (kelder 4), de dieren die in vroeger tijden het kasteel bevolkten (kelder 5) en het cachot;
- Periode: circa 1300-1930.

Eerste verdieping

- *Slices of live* van Emilia en Emanuel (educatieruimte en kapel) en de burgemeesterskamer met de focus op het kasteel als Huis van de democratie (gemeentehuis);
- Periode: begin zeventiende eeuw en twintigste eeuw (vanaf de jaren dertig).

Er is geen scheiding tussen presentaties voor kinderen en voor volwassenen: het kasteel - zowel het museale deel als het kasteel zelf - is een plek waar men samen dingen ontdekt, leert en beleeft. De bezoeker leert dingen door ervaring (kijken, luisteren, ruiken, voelen) en wordt daarbij op een enkele plek geholpen door tekst. Verdieping bieden we op verschillende manieren: *touch screens*, audiotours, hand-outs en 'luisterpalen'.

MKW kiest voor een mix van overdrachtsmiddelen. Het werken met vrijwilligers en de open presentatieruimte maken dat er voor niet te veel ingewikkelde techniek en geluid is gekozen. De doelgroepen waar MKW toegankelijk voor wil zijn, maken daarnaast duidelijk dat een combinatie tussen traditionele en nieuwe middelen ideaal is.

Overdrachtsmiddelen:

- Tekstborden per tijdvak die het verhaal in meerdere niveaus vertellen (lezen);
- Muurborden met informatie over het tijdvak en uitgelichte gebeurtenissen of thema's (lezen);
- Objectbordjes met objectinformatie én ruimte voor beknopte anekdotes of achtergrondinformatie (lezen);
- Losse hand-outs voor de verdiepingszoeker (lezen);
- Films of animaties die het museumverhaal illustreren of verdiepen (kijken en luisteren);
- Virtuele personages die vertellen over hun tijd, een gebeurtenis (kijken en luisteren);
- Audiofragmenten of interview ter verdieping (luisteren);
- Fysieke spellen (doen/actief ontdekken);
- Digitale spellen (doen/actief ontdekken);
- Touchscreen: bladeren door collectie (overdenken).

Op verschillende plekken in het kasteel staan kijkdozen waarin het publiek scènes uit voorbije tijden ontdekt, verbonden aan een prominente kasteelbewoner. De ontdekkabinetten zijn op verschillende manieren ingevuld en zorgen voor verbinding tussen de verschillende verdiepingen.

Hoewel bezoekers uiteraard zelf hun verblijfsduur kunnen bepalen, is bij de presentatie uitgegaan van een spanningsboog van één tot maximaal anderhalf uur. Op de tweede verdieping (museumzolder), het souterrain en in de toren staat de route tamelijk vast, op de eerste verdieping kunnen bezoekers meer intuïtief rondlopen, ofschoon de volgorde van de zalen natuurlijk vaststaat.

6.4 Tijdelijke tentoonstellingen

MKW onderscheid collectieopstellingen en tentoonstellingen. De tentoonstellingen vinden plaats in de expositiezalen op de museumzolder (eerste grote zaal en een deel van de vide).

Binnen onze tentoonstellingen kennen we drie typen:

- Groot: voor MKW is dit een omvangrijke tentoonstelling, gericht op een regionaal en nationaal publiek. De vormgeving van deze tentoonstellingen is onderscheidend. Deze exposities doen dan ook het grootste beroep op het presentatiebudget en zijn daarnaast vrijwel altijd afhankelijk van bijdragen van fondsen en anderen. Ook een deel van de inrichting van de vaste presentatie staat in dienst van deze tentoonstelling.
- Klein: tentoonstellingen waarin we nadrukkelijk het risico nemen van een beperkte publieke belangstelling. Belangrijk is eerder het verhogen van de reputatie van het museum door een meer wetenschappelijke of experimentele benadering van een onderwerp. Hierin richten we ons op een specifieke doelgroep of op de lokale inwoners.
- Interventies: tijdelijke kleine ingrepen in de vaste collectie opstelling. Door deze ingrepen brengen we dynamiek aan in de opstelling, waardoor er altijd iets nieuws valt te ontdekken. Deze interventies kunnen goed aansluiten bij (landelijke) themadagen.

MKW wil graag over de (kasteel)muren heen kijken: we willen met ons programma naar buiten treden, om nog meer mensen in aanraking te laten komen met Kasteel Wijchen en zijn verhalen. Dit kan door:

- Het organiseren van pop-up exposities;
- Samenwerkingsverbanden aangaan met derden.

MKW wil met tentoonstellingen inzetten op het actief prikkelen van alle zintuigen. De bezoeker kan naar believen kijken, luisteren, voelen, ruiken en proeven (Tuun). Interactie vindt de bezoeker in doe- en spelelementen die zowel ruimtelijk als multimediaal vorm gaan krijgen. Daarnaast is het ontdekkende element in de presentatie belangrijk.

De kaders van een wisseltentoonstelling worden uiteengezet in een draaiboek. De voorbereidingstijd van een expositie is zes tot acht maanden. De looptijd kan verschillen, maar in het algemeen wordt er uitgegaan van een duur van minimaal zes maanden. Bij grote tentoonstellingen worden er lessen ontwikkeld voor scholen.

In het eerste kwartaal van 2022 is de reizende tentoonstelling [Schatkamers van Gelderland](#) en een fotoexpositie [Ons kasteel](#) over de restauratie van het kasteel te bezoeken.

6.5 Educatie

Educatie en participatie zijn speerpunten in het museale beleid. Het educatieve programma richt zich op basisonderwijs, families en het voortgezet onderwijs. Daarnaast gaat publieksparticipatie hand in hand met volwasseneneducatie voor tentoonstellingen.

MKW heeft de overtuiging dat het contact met echte voorwerpen een grote meerwaarde heeft en het te vertellen verhaal ondersteunt. Er worden dan ook zo veel mogelijk voorwerpen gebruikt bij rondleidingen, workshops, presentaties en lezingen.

Met museumeducatie draagt MKW bij aan de cognitieve, creatieve en sociale ontwikkeling van (jonge) kinderen. Museumeducatie stimuleert burgerschap, zet aan tot reflectie, prikkelt de creativiteit en verschaft nieuwe inzichten door de confrontatie met het verleden. MKW zet aan tot onderzoekend en ontdekkend leren.

Het museum werkt met thematische lessen die aansluiten bij het curriculum van het onderwijs (kerndoelen OC&W). Dit gebeurt in samenspraak met Cultuurknooppunt Wijchen-Beuningen. Zij zijn aangesteld door de gemeente Wijchen als intermediair tussen culturele aanbieders en onderwijs. Het educatief aanbod wordt jaarlijks onder de loep genomen en afgestemd. MKW houdt bij de ontwikkeling van de nieuwe educatieve programma's rekening met het aansluiten bij kerndoelen OC&W (onder andere tijdvakken en Canon van Nederland), de ontwikkeling vanuit de kernwaarden en inhoud van MKW, de focus op de benoemde doelgroepen, een koppeling met museumbezoek en het betrekken van docenten bij de ontwikkeling, bijvoorbeeld in de vorm van een klankbordgroep.

Museumeducatie betekent ook 'het overdragen van kennis en inzicht aan alle leeftijdsgroepen' waarbij MKW voornemens is verschillende projecten te ontwikkelen om voor meerdere doelgroepen toegankelijk te zijn. Het 'Leven Lang Leren' blijft belangrijk. Contacten met HOVO Nijmegen, Vrije Academie, KunstKring Wijchen en de Seniorenvereniging Wijchen dienen ook het museale belang.

6.6 Publicaties

MKW hanteert geen actief publicatiebeleid. Voor publicaties behorende bij tentoonstellingen wordt er vaak samenwerking gezocht met derden (bijvoorbeeld de Vrienden van Museum Kasteel Wijchen). Hiervoor moeten apart fondsen geworven worden.

In de toekomst wil MKW een vast partnerschap aangaan met universiteiten (Radboud Universiteit en Wageningen University) en hogescholen (Reinwardt Academie, Saxion Hogeschool en Hogeschool van Arnhem en Nijmegen). Investeren in onderzoek en het bieden van stageplaatsen is belangrijk voor de maatschappelijke betrokkenheid en voor de eigen ontwikkeling. Het stimuleren van onderzoek in de collectie en betreffende thema's verbonden aan het kasteel en de bewoningsgeschiedenis kan leiden tot betere inzichten. Het museum kan zijn verhaal nog beter vertellen. Als direct gevolg ontstaan (wetenschappelijke) publicaties die een bijdrage leveren aan kwalitatieve kennis over de regio.

6.7 Taken op het gebied van gastvrijheid

Vanzelfsprekend ontvangen onze gastheren en gastvrouwen (GHV) de bezoekers met een lach, met goede uitleg, bewegwijzerd en met alles waardoor de bezoeker zich, eenmaal in het museum, veilig en op zijn gemak voelt.

MKW wil de bezoeker in de toekomst meer bij het functioneren betrekken en uitnodigen om er zelf ook aan bij te dragen (*contribution*). Stappen om dit te bereiken zijn:

- Samenwerking (bijvoorbeeld met buurtgenoten en omwonenden) bij een tentoonstelling;
- Cocreatie (samen maken);
- Gelegenheid geven, *hosting*: het openstellen van het museum voor de gemeenschap.

In de laatste twee categorieën heeft niet het museum, maar de ‘buitenpartij’ het initiatief. Dat maakt het museum tot een gastvrij platform voor de inbreng van mensen en organisaties.

6.8 Marketing & public relations

Communicatie en marketing staan bovenaan de prioriteitenlijst van het museum. Dit is essentieel voor publieks- en persbereik en daarmee bezoekersaantallen. Naast een communicatieplan heeft MKW speerpunten benoemd waarin het zich gaat ontwikkelen.

1. Onderscheid in corporate en programmacommunicatie. MKW legt zich - naast communicatie rondom tentoonstellingen en kortlopende activiteiten - ook toe op corporate communicatie. De herpositionering van het museum wordt daarmee duidelijk zichtbaar voor publiek en pers.
2. MKW digitaal. De onlinewereld is tot alle lagen van de bevolking doorgedrongen en wordt steeds belangrijker. Alle benoemde doelgroepen van MKW zijn in toenemende mate online en met sociale media actief. MKW is zichtbaar in de digitale wereld door:
 - De website actueel en levend te houden door regelmatig nieuw beeldmateriaal, verhalen en anekdotes te plaatsen;
 - De collectie en verhalen te ontsluiten op museumwijken.nl en op websites en platforms van anderen;
 - Vermeldingen te realiseren op toeristische en culturele websites;
 - Informatie op alle lokale virtuele kanalen te zetten;
 - Het gebruik van sociale media (Facebook en Twitter). Eventueel kan dit in de toekomst aangevuld worden met andere kanalen (Instagram).

Vanaf 2022 wordt er een samenwerking aangegaan met MuseumTV. Dit is mede mogelijk gemaakt door een subsidie van Provincie Gelderland. MuseumTV is een videoplatform dat kunst, cultuur en design tot leven brengt en te ontvangen in de huiskamer via KPN. Dit kanaal biedt video's, documentaires en geeft inzicht en inspiratie voor potentiële museumbezoekers. Landelijk bereik en uitstraling voor MKW is belangrijk en via dit medium te bereiken.

7

7 PLANNING IN DE JAREN

De financiële basis in de vorm van een gemeentelijke subsidie zal voor de komende vier jaar gewaarborgd moeten zijn, zodat de museumactiviteiten doorgang kunnen vinden en er een basis aan menskracht is om dit te bestendigen. In het evaluatierapport, opgesteld door de gemeente Wijchen, wordt voorgesteld de subsidie te blijven continueren en de Raad heeft besloten dit advies over te nemen.

Daarnaast toont MKW cultureel ondernemerschap door een actief fondsen- en subsidiewervingstraject in te zetten, particuliere donaties te verwerven, de eigen inkomsten te verhogen en een sponsorbeleid op te zetten. Dit doet het museum zowel voor tijdelijke projecten als voor langdurige aanpassingen in de toekomst.

Veel in het tijdpad zal afhangen van beslissingen die de overheid neemt over financiering en beleid, de eigen te verwerven financiële middelen en de inzet van bestuursleden en staf enerzijds en (nieuwe) vrijwilligers anderzijds binnen de organisatie.

Aanpassingen in de museumpresentatie hebben een langere looptijd. Het traject van de totale vernieuwing van de museumpresentatie is afgerond, maar dient constant (licht) aangepast te worden om herhaalbezoek te stimuleren. Daarna is de snelheid van verandering vooral afhankelijk van de snelheid waarmee financiële middelen geworven worden. Nadat de financiën bijeen zijn gebracht wordt op een jaar gerekend voordat een grootschalige vernieuwing gerealiseerd kan worden.

De komende jaren werkt MKW met drie scenario's:

1. Voorzichtig
 - 'Op het huis passen';
 - Richten op 12.000 bezoekers per jaar periode 2022-2025;
 - Richten op alleen de museale ruimtes;
 - Eigen inkomsten blijven zoals ze zijn.
2. Realistisch
 - Uitbaten groot gedeelte kasteel;
 - Samenwerking blijven zoeken en intensiveren;
 - 15.000-20.000 per jaar periode 2022-2025;
 - Educatie uitbreiden;
 - Meer vrijwilligers aantrekken;
 - Kleine uitbreiding fte;
 - Eigen inkomsten vergroten met 30%.
3. Ambitieuw
 - 20.000-30.000 bezoekers per jaar periode 2022-2025;
 - Grote uitbreiding fte;
 - Verdubbeling vrijwilligers;
 - Eigen inkomsten vergroten met 50%;
 - Cultureel centrum zijn.

In dit *MBP 2022-2025* wordt uitgegaan van een realistisch scenario. Deze zal gehanteerd worden in prognoses en begrotingen.

7.1 Planning tentoonstellingen 2022-2024

Foto-expo "Ons Kasteel"

In deze fototentoonstelling wordt de restauratie en renovatie 2020-2021 via foto's die gedurende het proces gemaakt zijn, inzichtelijk gemaakt voor publiek. In samenwerking met de gemeente Wijchen verschijnt er tevens een publicatie bij deze tentoonstelling.

- Looptijd: 17 december 2021 - 6 maart 2022
- Klein: Tentoonstelling waarin we nadrukkelijk het risico nemen van een beperkte publieke belangstelling. Belangrijk dat in de eerste maanden de focus ligt op de vaste presentatie en de herinrichting van het museum.
- Doelgroep: Algemeen
- Samenwerking: Gemeente Wijchen
- Lancering boek: 23 januari 2022

Schatkamers van Gelderland

Binnen dit project werken ruim dertig Gelderse erfgoedinstellingen samen om het verhaal van Gelderland te tonen door bijzondere collectiestukken digitaal bij elkaar te brengen. Dit verhaal wordt met behulp van moderne digitaliseringstechnieken en vernieuwende presentatievormen aangeboden middels *Schatkamers Online* en *Schatkamers VR Game*. Laatstgenoemde is een spel voor twee spelers. De spelers ontdekken het verhaal van Gelderland en springen door zeven tijdvakken, van de prehistorie tot de twintigste eeuw. Eén speler draagt de VR-bril, de ander bedient een touchscreen. Door aanwijzingen te ontcijferen en goed samen te werken, herstellen zij samen de Gelderse geschiedenis.

- Looptijd: 1 februari 2022 - 27 februari 2021
- Klein: Tentoonstelling waarin we nadrukkelijk het risico nemen van een beperkte publieke belangstelling. Belangrijk dat in de eerste maanden de focus ligt op de vaste presentatie en de herinrichting van het museum. De looptijd van deze reizende tentoonstelling is dan ook beperkt.
- Doelgroep: Algemeen (vanaf 12 jaar)
- Samenwerking: Erfgoed Gelderland

Harrie Gerritz

De internationaal vermaarde beeldend kunstenaar Harrie Gerritz (1940, Wijchen) legt zich al meer dan 40 jaar toe op het weergeven van het landschap in al zijn verschijningsvormen. Zijn gestileerde beeldtaal is direct herkenbaar. Als echte Wijchense kunstenaar past zijn oeuvre heel goed binnen het openingsjaar van Kasteel Wijchen. Gekozen is voor een overzichtstentoonstelling waarin naast werken van Gerritz zelf, ook zijn inspirators en navolgers aan bod komen.

- Looptijd: 20 maart 2022 - 4 september 2022
- Groot: Een omvangrijke tentoonstelling, gericht op een regionaal en nationaal publiek.
- Doelgroep: Senioren, kunstliefhebbers, toeristen
- Samenwerking: Harrie Gerritz, KunstKring en diverse (particuliere) bruikleengevers

Middeleeuwse ambachten

In samenwerking met Het Gebroeders van Limborch Huis ontwikkelt MKW een wisseltentoonstelling over ambachten in de roerige periode van de middeleeuwen. Ten tijde van het leven van de Nijmeegse gebroeders Van Lymborch. De Gebroeders van Lymborch leefden in een van de spannendste perioden uit de (kunst)geschiedenis. De Westerse kunst, zoals we die nu kennen, werd geboren.

Met nieuwe kenmerken, zoals originaliteit, emoties en persoonlijkheid in figuren en niet in de laatste plaats perspectief. Binnen deze ontwikkelingen pakten de Gebroeders van Lymborch een belangrijke rol als vernieuwers, met roem en fortuin als hun deel. Ook het Batenburg Getijdenboek krijgt bijzondere aandacht binnen deze tentoonstelling. Tevens sluiten we aan op het bekende Gebroeders Van Lymborchfestival in Nijmegen en organiseren we een middeleeuwse dag in de kasteeltuin.

- Looptijd: 16 september 2022 - 5 maart 2023
- Groot: Een omvangrijke tentoonstelling, gericht op een regionaal en nationaal publiek.
- Doelgroep: Algemeen
- Samenwerking: Stichting Gebroeders Van Lymborch, Het Gebroeders Van Lymborg Huis en diverse (particuliere) bruikleengevers

Familie-expo Prehistorie

In deze tentoonstelling over de prehistorie maakt de bezoeker een ongekennde tijdreis van duizenden jaren. Het is een reis voor jong en oud naar een prehistorische wereld. De bijzondere hangende bronstijdboerderij in het museum staat binnen deze expositie centraal. Men komt meer te weten over de prehistorische bewoners van Wijchen, hoe ze zich staande hielden in een omgeving en een klimaat en landschap dat steeds veranderde. Verzamelen, onderzoeken en actief deelnemen zijn de belangrijkste kenmerken van deze leuke en leerzame expositie.

- Looptijd: 17 maart 2023 - 4 september 2023
- Klein: Tentoonstelling waarin we nadrukkelijk het risico nemen van een beperkte publieke belangstelling. Een verlengde van de vaste museumpresentatie.
- Interventie: Tijdelijke kleine ingrepen in de vaste collectie opstelling. Door deze ingrepen brengen we dynamiek aan in de opstelling (bronstijdboerderij), waardoor er altijd iets nieuws valt te ontdekken.
- Doelgroep: (Groot)ouders met kinderen, basisonderwijs
- Samenwerking: RMO, MVH en diverse (particuliere) bruikleengevers

Merovingen

Binnen deze tentoonstelling brengt MKW in samenwerking met Stadsmuseum Rhenen een focus op de vroege Middeleeuwen en laat de bezoekers de wereld van de Merovingers herontdekken. De tentoonstelling toont een periode uit de geschiedenis met veel uitwisselingen en handel, culturele invloeden, kerkgangen en bevolkingen in beweging. Een echte onderdompeling in het dagelijkse leven van de mannen en vrouwen uit onze streken. De twee bijzondere grafvelden gevonden in Nederland zijn het uitgangspunt. De Merovingische sieraden vormen een link naar de moderne tijd en hedendaagse kunstenaars wordt gevraagd interventies aan te brengen in deze tentoonstelling.

- Looptijd: 17 september 2023 - 3 maart 2024
- Groot: Een omvangrijke tentoonstelling, gericht op een regionaal en nationaal publiek.
- Doelgroep: Algemeen
- Samenwerking: Stadsmuseum Rhenen, KunstKring, kunstenaars en diverse (particuliere) bruikleengevers

Bloemen/planten/Tuun

In deze tijd van klimaatcrisis staat de relatie tussen mens en natuur op scherp. Steeds meer kunstenaars richten hun pijlen op de tuin: zij stellen kritische vragen over de manier waarop de natuur wordt bedwongen en uitgebuit. Hoe neemt de tuin een plaats binnen de kunst? Is dit iets van alle tijden? Museumtuin 'De Tuun' vormt de spil van deze tentoonstelling. De plaats van de moestuin in het kasteelleven, maar ook de invloed van de tuin op kunstenaars en wetenschap (o.a. botanisch tekenen) komt aan bod.

- Looptijd: 17 maart 2024 - 8 september 2024
- Klein: Tentoonstelling waarin we nadrukkelijk het risico nemen van een beperkte publieke belangstelling. Gericht wordt op een specifieke doelgroep.
- Doelgroep: Senioren, kunstliefhebbers, natuurliefhebbers, toeristen
- Samenwerking: Groei & Bloei, KunstKring en diverse (particuliere) bruikleengevers

Herdenking 80 jaar WOII (project Vrijheid)

Provincie Gelderland heeft een nieuw beleidskader ontwikkeld betreffende herdenking- en herinneringstoerisme. De nadruk komt te liggen op de actuele dimensie van vrijheid en het participerende karakter van en door het grote publiek. MKW wil graag aansluiten met een tentoonstelling betreffende herinneren, herdenken en vrijheid vieren. Belangrijk hierin is ook dat naast de reguliere WOII-thematiek in dit nieuwe concept ook de jaren '30 en de jaren van wederopbouw en de geboorte van Europa in de schijnwerpers kunnen komen te staan.

- Looptijd: 22 september 2024 - 6 maart 2025
- Groot: Een omvangrijke tentoonstelling, gericht op een regionaal en nationaal publiek.
- Doelgroep: Algemeen
- Samenwerking: Gemeente Wijchen, Provincie Gelderland en diverse musea, organisaties en platformen betreffen herdenken en herinneren WOII in de regio

7.2 Hoe ziet de toekomst er voor MKW uit?

Een middag in Museum Kasteel Wijchen over vijf jaar...

Met een smartphone op je stuur geklemd trap je rustig door Wijchen. De route die je fietst heb je trouwens prima kunnen downloaden via allerlei toeristische sites. Opeens valt je oog op stijlvolle banieren die een prachtig renaissancekasteel aankleden. Je stapt af en wandelt door de prachtige voortuin naar de kasteelpoort die uitnodigend open staat en nieuwsgierig maakt. Je e-bike kun je mooi opladen bij één van de oplaadpunten voor het kasteel.

Bij het betreden van de binnenplaats word je vriendelijk toegelachen door de gastheren achter een balie. Aan de muur valt een groot scherm op waar je veel toeristische informatie uit Wijchen en omgeving kan vinden. Leuk voor straks! Na een warme kop koffie en een goed stuk gebak van een Wijchense patissier koop je een ticket en vervolg je de route via de trap naar het museum.

Het routeboekje dat je van de gastheer ontving laat zien dat je het beste in de kasteelkelders kunt starten. Als eerste valt je oog op een handige garderobe met kluisjes om je spullen in op te bergen. Je besluit de route te volgen en te starten in het souterrain. Verrast door de introductieanimatie van de bewoners van weleer bekijk je vervolgens de mooi uitgelichte ruimtes, die geïllustreerd worden met onder andere film, animatie, tekst en audio. Je beroert één van de touchscreens in de presentatie die je kennis laat maken met Emilia van Nassau uit vervlogen tijden. Even duik je terug in de tijd en ziet verbanden waar je nooit bij stil hebt gestaan. De bijzondere architectonische elementen in de kelder vallen je ook op. Via de keukens waar je kennismakt met de kruidentuin van het kasteel, de Tuun (die wil je zeker nog bekijken), loop je via het cachot weer naar boven. Erg leuk om de Wijchense processen-verbaal van weleer terug te lezen en horen in de kleine gevangenis.

Je klimt via de authentieke kasteeltrap naar de eerste etage waar vrolijke kinderstemmen klinken vanuit de Ridderzaal, een educatieve ruimte. Je waant je voor even in de tijd van Emilia van Nassau (een prominente kasteelbewoonster waar je al over gezien en gelezen hebt in de kelders), want de ruimte is prachtig aangekleed en deels ingericht in Renaissancestijl. In de multifunctionele ruimte kun je het niet laten om ook even op de foto te gaan met de prachtige kleding van Emilia. Je vervolgt de weg richting een klein authentiek kapelletje. Onmiddellijk start er een bijzonder verhaal over Emanuel van Portugal, de echtgenoot van Emilia. Een bijzonder uitzijnde kijkdoos neemt je mee terug in de tijd. Die heb je al in meer ruimtes gezien! Benieuwd wat er in de volgende te ontdekken is...

Je draait je om en wordt aangesproken door een vriendelijke gastvrouw die je uitnodigt om de kasteeltoren te bezichtigen. Ze biedt aan om mee te gaan en iets meer te vertellen over de geschiedenis van het kasteel. Een hele leuke ervaring. Vooral die periscoop boven in de toren bied je een prachtig uitzicht over de omgeving.

Als je de torentrap afdaalt kom je in een grote museale ruimte terecht. Voorwerpen uit de archeologische collectie worden uiteengezet in een archeologische opgraving, prachtig vormgegeven. Boven je hoofd zweeft een bronstijdboerderij waar je graag eerst een kijkje gaat nemen om iets meer te weten te komen over de prehistorie.

Op dezelfde verdieping bekijk je een reizende tentoonstelling waarin objecten van verschillende musea te zien zijn. Allen met een intrigerend verhaal uit verschillende tijden. Want een bijzondere samenwerking is dit museum toch aangegaan. Je raakt in gesprek met andere museumbezoekers en komt achter een bijzonder verhaal...

Omdat je het museum in de schoolvakantie bezoekt, vinden er verschillende extra activiteiten plaats. Een vriendelijke gastheer kondigt aan dat over enkele minuten een kleine voorstelling in de trouwzaal van het kasteel gaat beginnen. Je besluit mee te lopen naar beneden. Het volgende kwartier had je niet willen missen. Op theatrale wijze heb je een proeverij door de eeuwen heen beleefd. Je kunt niet wachten om een kijkje in de Tuun te nemen, waar meer te ontdekken is over deze thematiek.

Terug in de foyer van het kasteel koop je wat kaartjes, een boek en een magneet voor op je koelkast in de verrassend goed gesorteerde museumwinkel. Wat leuk, al die lokale producten! De gastvrouw wijst je op de extra activiteiten de komende tijd, onder andere een complete kastelenrondleiding iedere zondag. Toch nog even kijken bij het toeristische informatiepunt dat je bij binnenkomst had gezien. Vervolgens wandel je tevreden en geïnspireerd naar buiten richting de Tuun...

8

8 SAMENVATTING

MKW bestaat in haar huidige vorm vanaf 2004. De doelstelling om het museum zelfstandig te kunnen exploiteren is gehaald en het museum heeft een officiële registratie in het Museumregister verkregen.

MKW fungeert als gastheer van het Kasteel Wijchen en maakt het kasteel toegankelijk - van kelder tot toren - voor publiek. Het museum bevindt zich in een aantrekkelijk dorpscentrum, in een historisch pand en beschikt over een aparte onderwijsruimte. MKW laat bezoekers uit de regio, alsmede de eigen inwoners, op een uitdagende afwisselende manier kennis maken met de (bewonings)geschiedenis van Wijchen, de omliggende kernen, het omringende landschap en de kasteelhistorie. Middels tijdelijke exposities wordt een breed scala aan objecten en verhalen aan het publiek gepresenteerd, waarbij het museum het als taak ziet bezoekers te onderrichten en te vermaken.

MKW heeft zowel op het gebied van cultuur- en erfgoedhistorie, educatie als prioriteit waarbij de doelgroepen bestaan uit het basis- en voortgezet onderwijs, maar ook senioren die het museum zelfstandig of in groepsverband bezoeken.

De doelstelling zoals vastgelegd in dit *MBP 2022-202* is het verhogen van de kwaliteit van het museum in de hoop daarmee de bezoekersaantallen te laten stijgen en de naamsbekendheid te vergroten. MKW vertelt een uniek verhaal vanuit historisch-, sociaal- en archeologisch perspectief en heeft de ambitie om het inspirerende cultuurhistorische centrum van Wijchen en omgeving te zijn, een toekomstbestendig museum. De doelstellingen zijn:

- Er zal naar meer draagvlak worden gezocht binnen de gemeente Wijchen en bij de Provincie Gelderland. Daarnaast kan de relatie met de inwoners van de regio Wijchen versterkt worden, met name om ze te betrekken bij het inrichten van wissel- en thematentoonstellingen.
- Binnen de vaste presentatie komen alle aspecten van de Wijchense bewoningsgeschiedenis en het kasteel aan de orde, met een speciale plek voor de 'hoofdbewoonster' van het kasteel, Emilia van Nassau. Dit is belangrijk om de bezoeker zich te laten identificeren met de regio en te stimuleren tot verdieping.
- Na een reeks van succesvolle wisseltentoonstellingen te hebben gepresenteerd, zal ook de komende jaren aan de wisseltentoonstellingen worden gewerkt. Er zijn nog voldoende lokale thema's die aan de orde kunnen komen waarin nieuwe doelgroepen kunnen worden aangesproken. Hierdoor kan het museum Wijchen en omgeving beter aan zich binden.
- Het communicatiebeleid wordt versterkt om meer bezoekers te trekken.
- MKW levert een significante bijdrage aan de lokale en regionale culturele infrastructuur.

De collectie is opgebouwd uit de gemeentelijke archeologische collectie, aangevuld met schenkingen en langdurige bruiklenen van particulieren en organisaties. Vanaf de verzelfstandiging van het museum in 2004 is de collectie aangevuld met eigen bezit. Verder bestaat de collectie uit foto- en beeldmateriaal van de regionale geschiedenis, een kleine moderne en hedendaagse beeldende kunstverzameling en een botanische collectie. Om de doelstellingen te kunnen realiseren, zal het verzamelbeleid hierop worden afgestemd.

Het museum beschikt over een groep enthousiaste vrijwilligers die het museum met trots exploiteren en inhoudelijke invulling geven aan verschillende werkgroepen. In de komende beleidsperiode zal er wederom actief worden ingezet op het werven, behouden en onderhouden van deze belangrijke groep.

Daarbij zullen vrijwilligers zich wellicht meer projectmatig gaan verbinden aan het museum, te denken valt aan studenten of pas afgestudeerden. Ook zal het museum zijn maatschappelijke waarde vergroten door meer stageplaatsen te bieden aan hogescholen en universiteiten. Het verloop wordt dan groter, maar er is meer input van jonge vrijwilligers en stagiair(e)s. Dit zorgt voor een 'frisse wind' en komt de onderlinge samenwerking en het resultaat ten goede.

Belangrijke pijlers in de toekomst zullen zijn:

- Het (digitaal) toegankelijk maken van de collectie, de presentatie en het gebouw;
- Samenwerking met maatschappelijke en culturele organisaties in de regio;
- Bijdrage leveren aan relevant onderzoek;
- Inhaken op de actualiteit en inspelen op kansen, met name binnen de wisselexposities en met activiteiten;

- Het ontwikkelen en uitvoeren van gerichte pr, marketing en communicatie zowel intern als extern.

Uiteraard is uitbreiding van fte binnen de staf noodzakelijk om deze pijler te kunnen uitvoeren. MKW gaat uit van een realistisch scenario betreffende de groei van de organisatie in de komende jaren:

- Verantwoordelijk voor het realiseren van een groot aantal museale activiteiten in en rondom het kasteel;
- Uitbaten en vergroten toeristisch informatiepunt;
- Samenwerking blijven zoeken en intensiveren;
- 12.000-20.000 bezoekers per jaar verwelkomen in de periode 2022-2025;
- Educatie uitbreiden, zowel het aantal museumlessen als de regio waarin deze lessen worden aangeboden;
- Meer vrijwilligers aantrekken;
- Kleine uitbreiding fte;
- Eigen inkomsten vergroten met 30%.

MKW heeft er vertrouwen in dat de voornemens in dit *MBP 2022-2025* de komende jaren gerealiseerd kunnen worden en dat met de inspanningen die zullen worden geleverd, de bezoekerscijfers en de eigen inkomsten gaan toenemen.

Begroting staat van baten en lasten

	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk	Werkelijk
	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Baten									
Gemeente Wijchen	179.500	179.000	178.500	178.000	178.000	177.309	176.066	171.772	169.150
Incidentele opbrengsten	30.000	25.000	25.000	20.000	10.000	36.750	14.418	18.829	13.750
Beheervergoeding	7.350	7.300	7.250	7.200	7.150	7.148	6.883	6.883	-
Overige inkomsten	60.000	55.000	50.000	45.000	0	16.357	38.582	33.410	47.167
Totaal baten	276.850	266.300	260.750	250.200	195.150	237.564	235.949	230.894	230.067
Lasten									
Personeelskosten	135.000	130.000	125.000	125.000	105.000	101.201	107.515	83.256	89.213
Afschrijvingen	14.000	13.000	12.500	10.000	7.000	7.006	7.531	6.259	5.372
Overige bedrijfskosten	127.000	122.000	120.000	115.000	83.150	104.947	117.887	97.198	124.825
Totaal lasten	276.000	265.000	257.500	250.000	195.150	213.154	232.933	186.713	219.410
Exploitatie voor financieel resultaat	850	1.300	3.250	200	0	2.193	3.348	11.368	10.657
Financiële baten en lasten	50	50	50	50	-	49	-45	-357	-366
Resultaat uit bedrijfsvoering	900	1.350	3.300	250	0	2.242	3.301	11.011	10.291
Mutaties bestemmingsreserve via resultaat			-	-	-	5.257	-1.471	156	16.821
Resultaat	900	1.350	3.300	250	0	7.498	1.832	11.167	27.112

